

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΟ ΣΤΗ «ΔΙΑΥΓΕΙΑ»

Αρ. πρωτ.: 2339
Αθήνα, 16/04/2021

Ταχ. Δ/ση: Κεφαλληνίας 45
και Κορνά Τράκα
Τ.Κ. – Πόλη: 112 57 Αθήνα
Πληροφορίες: Γ. Κυρίτσης, Π. Μπαράκου,
Φ. Τοπάλη
Τηλέφωνο: 213 2124 738 , -741, -746
eMail: eaadhsy@eaadhsy.gr
Τηλ. Κέντρο: 213 2124 700
Fax: 213 2124 777
Ιστότοπος: www.hsppa.gr
www.eaadhsy.gr

Προς:
ΠΙΝΑΚΑ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

Θέμα: «Διευκρινίσεις ως προς επιμέρους διατάξεις του ν. 4782/2021 (Α' 36). Τροποποίηση του ν. 4412/ 2016 και άλλες διατάξεις».

Σε συνέχεια της δημοσίευσης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως του ν. 4782/2021 "Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις υποδομές και την υγείας" (Α' 36), με τις διατάξεις του οποίου επέρχονται εκτεταμένες αλλαγές στις διατάξεις του ν. 4412/2016 (Α' 147), επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Α. Το ΜΕΡΟΣ Α' «ΘΕΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ, ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ» του ν. 4782/2021 και ειδικότερα τα άρθρα 1 έως 138 τροποποιούν επιμέρους άρθρα του ν. 4412/2016. Οι τροποποιήσεις είναι διαρθρωμένες σε επιμέρους Κεφάλαια ως ακολούθως:

Κεφάλαιο Α Ορισμοί (άρθρο 1)

Κεφάλαιο Β Διαδικασία ανάθεσης (άρθρα 2- 47)

Κεφάλαιο Γ Διαδικασία ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων (άρθρα 48-56)

Κεφάλαιο Δ Διαδικασία εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων έργων, μελετών, τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών (άρθρα 57-101)

Κεφάλαιο Ε Διαδικασία εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και γενικών υπηρεσιών (άρθρα 102-107)

Κεφάλαιο Στ Όργανα διενέργειας διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων (άρθρο 108)

Κεφάλαιο Ζ Θέματα δημοσίων συμβάσεων προμηθειών, υπηρεσιών και έργων πρώην εξαιρούμενων τομέων (οδηγία 2014/25/ΕΕ – Τροποποίηση των διατάξεων του Βιβλίου ΙΙ ν. 4412/2016) (άρθρα 109-132)

Κεφάλαιο Η Διακυβέρνηση (άρθρο 133)

Κεφάλαιο Θ Έννομη προστασία κατά την σύναψη δημοσίων συμβάσεων (άρθρα 134-138)

Τέλος το Κεφάλαιο Ι περιέχει τις τελικές διατάξεις του Μέρους Α. Ειδικότερα :

Στο άρθρο **139** παρατίθενται συγκεντρωτικά οι **εξουσιοδοτικές διατάξεις** του Μέρους Α' για την έκδοση **κανονιστικών πράξεων**, στις οποίες θα καθοριστούν οι λεπτομέρειες εφαρμογής των ρυθμίσεων επιμέρους διατάξεων.

Το άρθρο **140** περιλαμβάνει τις **Μεταβατικές διατάξεις** του Μέρους Α'.

Ειδικότερα ορίζει:

«1. Όπου στην κείμενη νομοθεσία γίνεται αναφορά στο άρθρο 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147), νοείται το άρθρο 44, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με τον παρόντα νόμο.

2. Μέχρι την έκδοση της απόφασης της παρ. 9 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016, όπως τροποποιείται με το άρθρο 22, εξακολουθεί να ισχύει η απόφαση που εκδόθηκε δυνάμει της παρ. 9 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016. 3. Το άρθρο 138 διέπει τις διαφορές που αναφύονται από πράξεις οι οποίες κοινοποιούνται στον θιγόμενο ή των οποίων προκύπτει εκ μέρους του πλήρης γνώση μετά την 1.9.2021. Το ίδιο ισχύει για τις παραλείψεις που συντελούνται μετά την ημερομηνία αυτή.

4. Μετά από συμφωνία των συμβαλλομένων και έπειτα από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου, η επίλυση διαφορών από σύμβαση, που έχει υπογραφεί πριν από τη δημοσίευση του παρόντος και στην οποία δεν έχει συμπεριληφθεί ρήτρα διαιτησίας, μπορεί να υπάγεται στην παρ. 1 του άρθρου 176 του ν. 4412/2016, όπως τροποποιείται με το άρθρο 83 του παρόντος.

5. Οι διατάξεις των άρθρων 57 έως 60, 63, 64, 66 έως 79, 82, 89 έως 93, 95 έως 98 και 100 καταλαμβάνουν διαγωνισμούς, που θα προκηρυχθούν μετά την 1.9.2021. Συμβάσεις που συνάφθηκαν ή θα συναφθούν μέχρι την άνω ημερομηνία, εξακολουθούν να διέπονται από τις διατάξεις που ισχύουν κατά τον χρόνο σύναψής τους.

6. Μετά από συμφωνία των συμβαλλομένων και έπειτα από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου, η επίλυση διαφορών από σύμβαση που έχει υπογραφεί πριν από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος νόμου και στην οποία δεν έχει συμπεριληφθεί ρήτρα διαιτησίας, μπορεί να υπάγεται στην παρ. 1 του άρθρου 176 του ν. 4412/2016, όπως τροποποιείται με το άρθρο 83 του παρόντος.

7. Η εκτέλεση έργων και η εκπόνηση μελετών των Ιερών Μονών του Αγίου Όρους διέπονται από τις διατάξεις του ν. 4412/2016, όπως τροποποιούνται δια του παρόντος, και της Κανονιστικής Διάταξης υπ' αρ. 448/2007 (Α' 220). Ως αναθέτουσα αρχή για την εκτέλεση των έργων και των μελετών νοείται η Ιερά Μονή που τα υλοποιεί.

8. Έργα που αφορούν υποδομές δικαστηρίων, τα οποία περατώθηκαν σε χρόνο τουλάχιστον δέκα (10) ετών προ της δημοσίευσης του παρόντος και έχουν ήδη δοθεί προς χρήση από τους αναδόχους στον φορέα κατασκευής ή/ και στο κοινωνικό σύνολο, χωρίς να έχει διενεργηθεί κατά νόμο πραγματική ή αυτοδίκαιη (πλασματική) οριστική παραλαβή και εφόσον δεν υφίστανται δικαστικές εκκρεμότητες της αναθέτουσας αρχής κατά του αναδόχου, θεωρείται ότι έχουν παραληφθεί αυτοδικαίως κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος. Οι φορείς εκτέλεσης των έργων αυτών υποχρεούνται να καλέσουν άμεσα τους αναδόχους και να επιστρέψουν τις εγγυητικές επιστολές καλής εκτέλεσης που τυχόν διακρατούν. Σε αντίθετη περίπτωση, οι ανάδοχοι των έργων

υποβάλλουν στη Διευθύνουσα Υπηρεσία έγγραφο αίτημα επιστροφής των εγγυήσεων και εφόσον παρέλθει άπρακτη προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη σχετική αίτηση, μπορούν να ζητήσουν από τα οικεία τραπεζικά ιδρύματα την παύση ισχύος των ως άνω εγγυητικών επιστολών, εκτός αν η Διευθύνουσα Υπηρεσία απορρίψει αιτιολογημένα το σχετικό αίτημα. Κατά της απόφασης της απορριπτικής απόφασης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, χωρεί ένσταση κατ' άρθρο 174 του ν. 4412/2016 (Α' 147).

9. Το άρθρο 81 εφαρμόζεται και σε συμβάσεις που συνάφθηκαν πριν την έναρξη ισχύος του..»

Το Άρθρο 141 περιλαμβάνει τις **Καταργούμενες διατάξεις** Μέρους Α', ως ακολούθως:

«1. Από την 1η.6.2021 καταργούνται: 1) η παρ. 10 του άρθρου 39 του ν. 4412/2016 (Α' 147),

2) η παρ. 4 του άρθρου 65 του ν. 4412/2016,

3) η παρ. 5 του άρθρου 68 του ν. 4412/2016,

4) τα άρθρα 122 και 125 του ν. 4412/2016,

5) το άρθρο 218 του ν. 4512/2018 (Α' 5).

2. Από την 1η.9.2021 καταργούνται τα άρθρα 117, 120 παρ. 1α, 327, 330 παρ. 1α και η περ. 30 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016.»

Τέλος, η **έναρξη ισχύος** των διατάξεων του μέρους Α' ορίζεται στο **άρθρο 142**, ως ακολούθως:

«1. Η ισχύς των διατάξεων του:

α) άρθρου 4, κατά το μέρος που τροποποιεί την παρ. 1 του άρθρου 36 του ν. 4412/2016,

β) των άρθρων 10, 20 παρ. 4, 34 κατά το μέρος που τροποποιεί την παρ. 2 του άρθρου 92 του ν. 4412/2016, 55, 57, 58, 59, 60, 63, 64, 66 έως 79, 82 έως 86, 89 έως 93, 95 έως 98, 100, 131, 134 και 138,

γ) του άρθρου 108, κατά το μέρος που τροποποιεί την περ. α' της παρ. 11 του άρθρου 221 του ν. 4412/2016,

δ) του άρθρου 109, κατά το μέρος που τροποποιεί την παρ. 7 του άρθρου 258 του ν. 4412/2016, αρχίζει από την 1η.9.2021.

2. Η ισχύς των άρθρων 3, 6 κατά το μέρος που τροποποιεί τις παρ. 1 και 5 του άρθρου 38 του ν. 4412/2016, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 42, 49, 62, 65, 80, 81, 87, 88, 94, 99, 101, 108, εκτός της περ. α' της παρ. 11, 121 και 127 αρχίζει από τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως

3. Η ισχύς των υπολοίπων άρθρων του παρόντος αρχίζει από την 1η.6.2021, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις του.»

Ως εκ τούτου, η **ισχύς των διατάξεων** του Α' Μέρους, όπως αναλυτικά παρουσιάζεται στον αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Αρχής, Πίνακα¹, αρχίζει:

¹ Ο εν λόγω πίνακας με τον χρόνο έναρξης ισχύος των επιμέρους άρθρων του ν. 4782/2021 έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Αρχής τόσο σε μορφή pdf όσο και σε μορφή excel με δυνατότητα αναζήτησης φίλτρων στη στήλη "Έναρξη ισχύος" στη διαδρομή www.eaadhsy.gr/ αναθέτουσες αρχές/ Γενικές Οδηγίες/ Υποστηρικτικό Υλικό:

https://www.eaadhsy.gr/images/docs/20210312_%CE%A0%CE%99%CE%9D%CE%91%CE%9A%CE%91%CE%A3%20%CE%9D_4782_2021_%CE%A4%CE%A1%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%97%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3%20%CE%9D%204412_2016%20_%20%CE%95%CE%9D%CE%91%CE%A1%CE%9E%CE%97%20%CE%99%CE%A3%CE%A7%CE%A5%CE%9F%CE%A3.pdf

α) από τη δημοσίευση στο ΦΕΚ, ήτοι από τις 09/03/2021 για τα άρθρα 3, 6 κατά το μέρος που τροποποιεί τις παρ. 1 και 5 του άρθρου 38 του ν. 4412/2016, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 42, 49, 62, 65, 80, 81, 87, 88, 94, 99, 101, 108, εκτός της περ. α' της παρ. 11, 121 και 127.

β) από την 01/09/2021 για:

(i) το άρθρου 4, κατά το μέρος που τροποποιεί την παρ. 1 του άρθρου 36 του ν. 4412/2016,

(ii) τα άρθρα 10, 20 παρ. 4, 34 κατά το μέρος που τροποποιεί την παρ. 2 του άρθρου 92, 55, 57, 58, 59, 60, 63, 64, 66 έως 79, 82 έως 86, 89 έως 93, 95 έως 98, 100, 131, 134 και 138,

(iii) του άρθρου 108, κατά το μέρος που τροποποιεί την περ. α' του άρθρου 221 του ν. 4412/2016,

(iv) του άρθρου 109, κατά το μέρος που τροποποιεί την παρ. 7 του άρθρου 258 του ν. 4412/2016 και

γ) από την 01/06/2021 ως προς τα υπόλοιπα άρθρα, εκτός εάν τυχόν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις τους.

Β. Επί διατάξεων επιμέρους άρθρων, των οποίων η έναρξη ισχύος εκκινεί από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από τις 09.03.2021, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

➤ **Άρθρο 6 «Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ) – Τροποποίηση του τίτλου και των παρ. 1, 2, 3, 4, 5, 6 και 10 του άρθρου 38 του ν. 4412/2016»**

Ιδίως επισημαίνεται ότι, με την τροποποίηση της παρ. 1 του άρθρου 38 του ν. 4412/2016, προβλέπεται η δημοσιοποίηση, στο ΚΗΜΔΗΣ, στοιχείων αναφορικά με τις συμβάσεις του Βιβλίου Ι, οι οποίες συνάπτονται γραπτώς, προφορικώς ή με ηλεκτρονικά μέσα από αναθέτουσες αρχές και Κεντρικές Αρχές Αγορών (ΚΑΑ), εκτιμώμενης αξίας ανώτερης του ποσού των δύο χιλιάδων πεντακοσίων (2.500,00) ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α. και ανεξαρτήτως διαδικασίας ανάθεσης, σε αντικατάσταση της προϊσχύουσας διάταξης που προέβλεπε την αντίστοιχη υποχρέωση για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας ανώτερης του ποσού των χιλίων (1.000,00) ευρώ.

Ωστόσο, προς αποφυγή σύγχυσης, επισημαίνεται ότι παραμένει σε ισχύ η διάταξη του έβδομου εδαφίου της παρ. 3 του ν. 4013/2011 (Α'204), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 44 του ν.4605/2019 (Α' 52), σύμφωνα με το οποίο «Για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών της Αρχής στις συμβάσεις «άνω των χιλίων (1.000) ευρώ πλην ΦΠΑ» που υπάγονται στον παρόντα νόμο, και ανεξαρτήτως πηγής προέλευσης χρηματοδότησης, οι οποίες συνάπτονται μετά την έναρξη ισχύος του, επιβάλλεται κράτηση ύψους 0,07%, η οποία υπολογίζεται επί της αξίας κάθε πληρωμής προ φόρων και κρατήσεων της αρχικής, καθώς και κάθε συμπληρωματικής «ή τροποποιητικής» σύμβασης.».

➤ **Άρθρο 7 «Εθνικές Κεντρικές Αρχές Αγορών και προγραμματισμός δημοσίων συμβάσεων - Τροποποίηση του τίτλου και αντικατάσταση του άρθρου 41 του ν. 4412/2016»**

Ως προς τις τροποποιήσεις που επέρχονται, με το εν λόγω άρθρο, στο άρθρο 41 του ν. 4412/2016 επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Ορίζεται ρητά ως αποφαινόμενο όργανο, για τις διαδικασίες ανάθεσης δημόσιας σύμβασης που διενεργούνται από τις Εθνικές Κεντρικές Αρχές Αγορών (ΕΚΑΑ) των περ. α' και β' (Γ.Γ. Υποδομών και Γ.Δ. Δημοσίων Συμβάσεων της Γ.Γ. Εμπορίου και Προστασίας του Καταναλωτή), ο Υπηρεσιακός Γραμματέας των αντίστοιχων Υπουργείων Υποδομών και Μεταφορών και Ανάπτυξης και Επενδύσεων, κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

Με την υπουργική απόφαση, που προβλέπεται στην παρ. 3:

α) επεκτείνεται ο χρονικός ορίζοντας του προγραμματισμού των κεντρικών δραστηριοτήτων αγορών, που διενεργούνται από τις ΕΚΑΑ, σε δύο έτη αντί του ενός που ίσχυε μέχρι σήμερα,

β) προβλέπεται η υποχρέωση των αναθετουσών αρχών, που ορίζονται, με την εν λόγω απόφαση, να προσφεύγουν υποχρεωτικά στις συμβάσεις και συμφωνίες – πλαίσιο που συνάπτουν οι ΕΚΑΑ, ενώ,

γ) ειδικά για τις συμβάσεις προμήθειας φαρμάκων που διενεργούνται από την Εθνική Κεντρική Αρχή Προμηθειών Υγείας (ΕΚΑΠΥ), ορίζεται ότι οι διαγωνισμοί κατακυρώνονται σε άνω του ενός μειοδότη, ανά είδος, με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει της τιμής.

Περαιτέρω, καταργούνται οι επιτροπές που προβλέπονταν στην παρ. 5 του άρθρου, ως ίσχυε.

Τέλος, εισάγεται η υποχρέωση των αναθετουσών αρχών να υποβάλλουν στις τρεις ΕΚΑΑ της παρ. 1, ανά περίπτωση, το πρόγραμμα δημοσίων συμβάσεων, τις οποίες σκοπεύουν να αναθέσουν, κατά το επόμενο έτος, με προβλεπόμενη κύρωση, στην περίπτωση μη τήρησής της, την αυτοδίκαιη ακυρότητα των διαδικασιών ανάθεσης και των συμβάσεων που συνάπτονται, σε συνέχεια αυτών. Για την εφαρμογή, ωστόσο, της ανωτέρω υποχρέωσης απαιτείται η έκδοση κοινής απόφασης του Υπουργού που προΐσταται της αντίστοιχης ΕΚΑΑ και του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, με την οποία θα ορίζονται τα ειδικότερα διαδικαστικά ζητήματα, ο τρόπος δημοσίευσης του προγράμματος, καθώς και το εύρος της δημοσιευόμενης πληροφορίας.

➤ **Άρθρο 8 «Διαδικασίες σύναψης συμβάσεων με αναθέτουσες αρχές από διαφορετικά κράτη μέλη - Τροποποίηση της παρ. 2 του άρθρου 43 του ν. 4412/2016».**

Με την τροποποίηση, που επιφέρει το άρθρο 8 στην παρ. 2 του άρθρου 43 του ν. 4412/2016, προστίθεται, πέραν της δυνατότητας των ελληνικών αναθετουσών αρχών να χρησιμοποιούν κεντρικές δραστηριότητες Κεντρικών Αρχών Αγορών άλλων κρατών- μελών, η δυνατότητα χρησιμοποίησης επικουρικών δραστηριοτήτων αγορών αυτών.

➤ **Άρθρο 9 «Τεχνική επάρκεια αναθετουσών αρχών στις δημόσιες συμβάσεις έργων και μελετών - Τροποποίηση των παρ. 1 και 3, κατάργηση της παρ. 2 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016».**

Με τις διατάξεις του άρθρου 9 αναμορφώνεται πλήρως το άρθρο 44 του ν. 4412/2016.

Ειδικότερα, καταργείται η προϊσχύουσα παρ. 1, στην οποία προβλεπόταν η έκδοση Κοινής Απόφασης του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών και του, κατά περίπτωση, αρμόδιου Υπουργού, για τον καθορισμό της ελάχιστης στελέχωσης και των ειδικότερων προδιαγραφών της απαιτούμενης τεχνικής επάρκειας των αναθετουσών αρχών, ανά αξία, είδος, κατηγορία και

πολυπλοκότητα σύμβασης, βάσει της οποίας θα κρινόταν εάν ορισμένη αναθέτουσα αρχή διέθετε ή μη την τεχνική επάρκεια και ικανότητα να προβεί στην ανάθεση και εκτέλεση δημόσιας σύμβασης έργου ή μελέτης.

Περαιτέρω, καταργείται και η ειδική ρύθμιση της παρ. 2, ως προς τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, σύμφωνα με την οποία, προβλεπόταν ρητά ότι οι Ο.Τ.Α. είχαν τη δυνατότητα να συνάπτουν προγραμματική σύμβαση με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Δίκτυα Δήμων, τον Οργανισμό Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ και τη Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης ΑΕ (ΜΟΔ ΑΕ), εφόσον οι εν λόγω φορείς διαθέτουν τεχνικές υπηρεσίες με την απαιτούμενη τεχνική επάρκεια, ενώ καταργείται και το ελάχιστο περιεχόμενο της προγραμματικής σύμβασης .

Με τις νέες ρυθμίσεις, παρότι παραμένει η έννοια της τεχνικής επάρκειας, ωστόσο αυτή δεν ορίζεται ρητά, ούτε προβλέπεται η εξειδίκευσή της με διατάξεις δευτερογενούς δικαίου, η δε κρίση περί ύπαρξης ή μη αυτής επαφίεται αποκλειστικά στην αναθέτουσα αρχή.

Στην περίπτωση δε, κατά την οποία η αναθέτουσα αρχή κρίνει ότι δεν διαθέτει τεχνική επάρκεια για την ανάθεση δημόσιας σύμβασης έργου ή μελέτης, προβλέπεται η δυνατότητά της:

- α) να συνάπτει προγραμματικές συμβάσεις, κατά την έννοια του άρθρου 12 παρ. 4 του ν. 4412/2016, για τη διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης, την εποπτεία και την επίβλεψη δημόσιας σύμβασης έργου ή μελέτης,
- β) να συνάπτει συμβάσεις παροχής τεχνικών υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 52 και
- γ) να υποστηρίζεται από την ΕΚΑΑ της παρ. 1α του άρθρου 41, ήτοι από τη Γενική Γραμματεία Υποδομών (ΓΓΥ) του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών ως προς την άσκηση επικουρικών δραστηριοτήτων αγορών.

Οι νέες διατάξεις της παρ. 1 δεν αναφέρονται ρητώς στην παρεχόμενη, από τις προϋφιστάμενες διατάξεις των παρ. 1 και 2, δυνατότητα των αναθετουσών αρχών, που δεν διαθέτουν την απαιτούμενη τεχνική επάρκεια, να συνάπτουν προγραμματική σύμβαση με τον εποπτεύοντα αυτές φορέα ή με την οικεία Περιφέρεια ή με άλλο φορέα Γενικής Κυβέρνησης της περίπτωσης β' της παρ.1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143), ούτε και στην δυνατότητα των ΟΤΑ α' και β' βαθμού να συνάπτουν προγραμματική σύμβαση με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Δίκτυα Δήμων, τον Οργανισμό Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ και τη Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης ΑΕ (ΜΟΔ ΑΕ), εφόσον οι εν λόγω φορείς διαθέτουν τεχνικές υπηρεσίες με την απαιτούμενη τεχνική επάρκεια. Ωστόσο, είναι προφανές ότι η δυνατότητα αυτή εξακολουθεί να υφίσταται, υπό το πρίσμα της της γενικής πρόβλεψης περί σύναψης συμβάσεων συνεργασίας, κατά τα οριζόμενα και, υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις του άρθρου 12 του ν. 4412/2016, χωρίς να απαιτείται εξαντλητική απαρίθμηση, στο κείμενο του νόμου, των φορέων, με τους οποίους η ενδιαφερόμενη αναθέτουσα αρχή δύναται να συνάψει την οικεία προγραμματική σύμβαση.

Τέλος, επισημαίνεται ότι οι ως άνω ρυθμίσεις του άρθρου 44, τόσο με το νέο όσο και με το προϋφιστάμενο περιεχόμενό του, δεν θίγουν τυχόν ειδικότερες νομοθετικές ή κανονιστικές ρυθμίσεις, οι οποίες απονέμουν ρητά την άσκηση αρμοδιότητας μίας αναθέτουσας αρχής σε μία άλλη, χωρίς την ύπαρξη επαχθούς αιτίας (ανταλλάγματος), καθώς οι εν λόγω πράξεις συνιστούν μεταβίβαση άσκησης διοικητικής αρμοδιότητας και όχι συμβάσεις συνεργασίας/ προγραμματικές

συμβάσεις, κατά την έννοια του άρθρου 12 του ν. 4412/2016, για τις οποίες απαιτείται, σε κάθε περίπτωση, χρηματοοικονομική συναλλαγή, ήτοι επαχθής αιτία.

Ενδεικτικά αναφέρεται η διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 209 του ν.3463/2006 («Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων»), όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 95 του ν.4674/2020 (Α' 53), σύμφωνα με την οποία προβλέπεται:

«4. α. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 189 του ν. 4412/2016 (Α' 147), οι μελέτες έργων και παροχής τεχνικών και συναφών επιστημονικών υπηρεσιών και τα τεύχη δημόσιου διαγωνισμού ανάθεσης μελετών των δήμων συντάσσονται και θεωρούνται από την τεχνική υπηρεσία τους. Οι μελέτες των έργων και παροχής υπηρεσιών και τα τεύχη δημόσιου διαγωνισμού ανάθεσης μελετών ή παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου των δήμων, των Συνδέσμων, των ιδρυμάτων τους, των φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων και των δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης - αποχέτευσης του ν. 1069/1980 (Α' 191) και του ν. 890/1979 (Α' 80) συντάσσονται και θεωρούνται από την τεχνική υπηρεσία τους και, αν δεν υπάρχει τέτοια υπηρεσία ή αυτή αδυνατεί, από την τεχνική υπηρεσία του δήμου που τα έχει συστήσει ή σε περίπτωση Συνδέσμου από τεχνική υπηρεσία δήμου που συμμετέχει σε αυτούς....»

Εν προκειμένω, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, η απονομή αρμοδιότητας στην Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου, ο οποίος έχει συστήσει το οικείο νομικό πρόσωπο που δεν διαθέτει το ίδιο Τεχνική Υπηρεσία, αποτελεί αμιγώς διοικητική πράξη μεταβίβασης αρμοδιότητας, προβλεπόμενη εκ του νόμου, η οποία δεν εμπεριέχει χρηματοοικονομική συναλλαγή (επαχθή αιτία) και, κατ' επέκταση, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 12 του ν. 4412/2016, το οποίο προϋποθέτει σύμβαση κάθετης ή οριζόντιας συνεργασίας με επαχθή, σε κάθε περίπτωση, αιτία.

➤ **Άρθρο 11 Προκαταρκτικές διαβουλεύσεις της αγοράς - Τροποποίηση του τίτλου και αντικατάσταση του άρθρου 46 του ν. 4412/2016**

Με το άρθρο 11 του ν. 4782/2021 τροποποιείται η παρ. 1 το άρθρου 46 του ν. 4412/2016 και προστίθενται δύο νέες παράγραφοι, οι παρ. 2 και 3. Ειδικότερα:

Στην παράγραφο 1 απαλείφεται η ρητή αναφορά στην Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. και τη Μονάδα Παρακολούθησης Διαγωνισμών και Συμβάσεων του Κέντρου Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου (Κ.Δ.Ε.Ο.Δ.), ως ενδεικτικά και ρητά οριζόμενων αρχών και εμπειρογνομόνων που παρέχουν συμβουλές στις αναθέτουσες αρχές, κατά την προκαταρκτική διαβούλευση των συμβάσεων. Επισημαίνεται ότι, εκ του οικείου θεσμικού τους πλαισίου, οι ανωτέρω φορείς δύνανται να παρέχουν συμβουλές στις αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς, ανεξαρτήτως της ρητής αναφοράς τους στη διάταξη².

Περαιτέρω, προστίθενται οι δύο νέες παράγραφοι 2 και 3 που χορηγούν εξουσιοδότηση στους

² Πρβλ το με αριθμ. πρωτ. [770/4-2-2021](#) (ΑΔΑ ΩΓΑΩΟΞΤΒ-ΓΧΘ) έγγραφο της Αρχής "Υποστήριξη αναθετουσών αρχών / αναθετόντων φορέων και οικονομικών φορέων κατά τη διαδικασία ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων" στη [διαδρομή: <https://diavgeia.gov.gr/doc/%CE%A9%CE%93%CE%91%CE%A9%CE%9F%CE%9E%CE%A4%CE%92-%CE%93%CE%A7%CE%98?inline=true>](https://diavgeia.gov.gr/doc/%CE%A9%CE%93%CE%91%CE%A9%CE%9F%CE%9E%CE%A4%CE%92-%CE%93%CE%A7%CE%98?inline=true)

Υπουργούς Ανάπτυξης και Επενδύσεων (στην παράγραφο 2) και Υποδομών και Μεταφορών (στην παράγραφο 3) για έκδοση υπουργικών αποφάσεων. Με τις ανωτέρω αποφάσεις δύναται να καθίσταται υποχρεωτική η διεξαγωγή προκαταρκτικών διαβουλεύσεων για συγκεκριμένες κατηγορίες συμβάσεων προμηθειών και γενικών υπηρεσιών με εκτιμώμενη αξία μεγαλύτερη του 1.000.000,00 ευρώ, ή των 15.000.000, 00 ευρώ για ορισμένες κατηγορίες έργων ή του 1.000.000,00 ευρώ για ορισμένες κατηγορίες μελετών αντίστοιχα.

➤ **Άρθρο 12 Κανόνες για τη διενέργεια προκαταρκτικών διαβουλεύσεων της αγοράς - Αντικατάσταση του άρθρου 47 του ν. 4412/2016.**

Η διάταξη του άρθρου 12 περιλαμβάνει τροποποιήσεις και στις τρεις παραγράφους του άρθρου 47 του ν. 4412/2016, ιδίως ως προς τον τρόπο και το χρόνο διεξαγωγής των προκαταρκτικών διαβουλεύσεων.

Ειδικότερα, στην παράγραφο 1 προβλέπεται ότι οι διαβουλεύσεις μπορούν να διεξάγονται μέσω του ΟΠΣ ΕΣΗΔΗΣ, καθώς και με κάθε άλλο πρόσφορο μέσο, στο μέτρο που έχει τηρηθεί τουλάχιστον η υποχρέωση ανάρτησης της σχετικής πρόσκλησης στο ΟΠΣ ΕΣΗΔΗΣ και στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής. Στην προϊσχύουσα διάταξη προβλεπόταν και η, κατά την κρίση της αναθέτουσας αρχής, δημοσίευση της πρόσκλησης στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, αναφορά η οποία απαλείφεται. Τέλος, εισάγεται πρόβλεψη να τηρείται πάντοτε αρχείο της επικοινωνίας μεταξύ αναθέτουσας αρχής και οικονομικών φορέων, το οποίο συμπεριλαμβάνεται στον φάκελο δημόσιας σύμβασης, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 45.

Αναμορφώνεται η διατύπωση της παραγράφου 2 και πλέον ορίζεται ότι «η πρόσκληση αναφέρει τουλάχιστον τα στοιχεία της αναθέτουσας αρχής, το αντικείμενο της σύμβασης, την τεχνική περιγραφή του και τον τρόπο και την προθεσμία υποβολής παρατηρήσεων».

Τέλος στη νέα διατύπωση της παραγράφου 3 έχει απαλειφθεί η καταληκτική προθεσμία και η ανώτατη διάρκεια της διαδικασίας διαβούλευσης (η οποία στην προϊσχύουσα διάταξη δεν μπορούσε να υπερβαίνει τις 60 ημέρες), ενώ διατηρείται ο ελάχιστος χρόνος της προκαταρκτικής διαβούλευσης με την αγορά (τουλάχιστον δεκαπέντε (15) ημέρες), προκειμένου να επαφίεται στην κρίση των αναθετουσών αρχών ο σχετικός χρονικός προσδιορισμός.

➤ **Άρθρο 13 Προηγούμενη εμπλοκή υποψηφίων ή προσφερόντων - Αντικατάσταση του άρθρου 48 του ν. 4412/2016**

Η τροποποίηση του άρθρου 48 αποτελεί, ουσιαστικά, αναδιατύπωση της διαδικασίας που ακολουθεί η αναθέτουσα αρχή, σε περίπτωση προηγούμενης εμπλοκής υποψηφίων ή προσφερόντων στη διαδικασία σύναψης της σύμβασης.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση «Με το άρθρο 13 τροποποιείται το άρθρο 48 του ν.4412/2016 προκειμένου να εισαχθούν νομοτεχνικές βελτιώσεις και να διασαφηνιστεί η διαδικασία του αποκλεισμού οικονομικού φορέα από την ανάθεση δημόσιας σύμβασης, λόγω προηγούμενης αθέμιτης εμπλοκής του με οποιονδήποτε τρόπο στην προετοιμασία της διαδικασίας ανάθεσης δημόσιας σύμβασης. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι ο αποκλεισμός του οικονομικού φορέα λαμβάνει

χώρα με την έκδοση σχετικής ατομικής διοικητικής πράξης από την αναθέτουσα αρχή και, στη συνέχεια, ενημερώνονται σχετικά η Επιτροπή Ανταγωνισμού και η ΕΑΑΔΗΣΥ προκειμένου να προβούν σε ενέργειες που εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους. Με αξιολογούμενη ρύθμιση αίρεται η υποχρέωση των αναθετουσών αρχών να προχωρούν στην ενημέρωση των ανωτέρω αναφερόμενων αρχών πριν από την έκδοση της διοικητικής πράξης αποκλεισμού του οικονομικού φορέα, δεδομένου ότι καμία από τις ενέργειες που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητάς τους δεν αποτελεί προϋπόθεση για την επιβολή του μέτρου του αποκλεισμού από τη συνέχεια της διαδικασίας ανάθεσης της δημόσιας σύμβασης. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να επιτευχθεί, αφενός, επιτάχυνση της σχετικής διαδικασίας και, αφετέρου, η διευκόλυνση εφαρμογής της διάταξης στην πράξη αφού, με την υφιστάμενη διατύπωση, η διαδικασία ήταν ατελέσφορη.»

➤ **Άρθρο 42 «Συμπλήρωση - αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών – Αντικατάσταση του άρθρου 102 του ν. 4412/2016».**

Στο άρθρο 102, όπως αντικαθίσταται με το άρθρο 42 του ν. 4782/2021, προβλέπεται:

«Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, οι αναθέτουσες αρχές, τηρώντας τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, ζητούν από τους προσφέροντες ή υποψήφιους οικονομικούς φορείς, όταν οι πληροφορίες ή η τεκμηρίωση που πρέπει να υποβάλλονται είναι ή εμφανίζονται ελλιπείς ή λανθασμένες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων στο ΕΕΕΣ, ή όταν λείπουν συγκεκριμένα έγγραφα, να υποβάλλουν, να συμπληρώνουν, να αποσαφηνίζουν ή να ολοκληρώνουν τις σχετικές πληροφορίες ή τεκμηρίωση, εντός προθεσμίας όχι μικρότερης των δέκα (10) ημερών και όχι μεγαλύτερης των είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτούς της σχετικής πρόσκλησης.».

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην έκθεση συνεπειών ρυθμίσεων:

«Με το άρθρο 42 τροποποιείται το άρθρο 102 του ν. 4412/2016. Ειδικότερα, αναμορφώνονται πλήρως και απλοποιούνται οι διατάξεις, με τις οποίες παρέχεται η δυνατότητα συμπλήρωσης των υποβληθέντων στοιχείων της προσφοράς, με σκοπό τον περιορισμό των αδικαιολόγητων αποκλεισμών των οικονομικών φορέων για αυστηρά τυπικούς λόγους, ενώ πληρούνται κατ' ουσίαν οι προϋποθέσεις συμμετοχής. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι οι αναθέτουσες αρχές, τηρώντας τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, ζητούν από τους οικονομικούς φορείς, όταν οι πληροφορίες ή η τεκμηρίωση που πρέπει να υποβάλλονται είναι ή εμφανίζονται ελλιπείς ή λανθασμένες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων στο ΕΕΕΣ, ή όταν λείπουν συγκεκριμένα έγγραφα, να υποβάλουν, να συμπληρώνουν, να αποσαφηνίζουν ή να ολοκληρώνουν τις σχετικές πληροφορίες ή τεκμηρίωση, εντός προθεσμίας όχι μικρότερης των δέκα (10) ημερών και όχι μεγαλύτερης των είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτούς της σχετικής πρόσκλησης. Η προτεινόμενη τροποποίηση αποτελεί ουσιαστική μετατόπιση του εθνικού θεσμικού πλαισίου πλησιέστερα προς το πνεύμα της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ (παρ. 3άρθρου 56) της οποίας τη διατύπωση, ουσιαστικά, υιοθετεί. Η τροποποίηση του άρθρου κρίνεται αναγκαία χάριν της ανάπτυξης του ευρύτερου δυνατού υγιούς ανταγωνισμού, της κάμψης της τυπολατρίας και του φορμαλισμού και της διευκόλυνσης της πρόσβασης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στις δημόσιες συμβάσεις, προς όφελος της επιτυχούς έκβασης των διαγωνιστικών διαδικασιών και της καλύτερης εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος. Με τη νέα διατύπωση του άρθρου 102, η αναθέτουσα αρχή δύναται να ζητήσει να διορθωθούν ή να συμπληρωθούν σε επιμέρους σημεία τα στοιχεία που περιλαμβάνονται σε ένα φάκελο υποψηφιότητας, αρκεί να μην τροποποιείται η

προσφορά του οικονομικού φορέα με τέτοιο τρόπο ώστε να του δίνεται αθέμιτο πλεονέκτημα έναντι των λοιπών συμμετεχόντων στη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης και η αίτηση αυτή, της αναθέτουσας αρχής, να αφορά στοιχεία ή δεδομένα, των οποίων είναι αντικειμενικά εξακριβώσιμος ο προγενέστερος χαρακτήρας σε σχέση με το πέρας της προθεσμίας που είχε ταχθεί για την υποβολή υποψηφιότητας. Τα ανωτέρω ισχύουν κατ'αναλογία και για τυχόν ελλείπουσες δηλώσεις, υπό την προϋπόθεση ότι βεβαιώνουν γεγονότα αντικειμενικώς εξακριβώσιμα.»

Αντίστοιχες ρυθμίσεις περιλαμβάνονται στο **άρθρο 121** «Συμπλήρωση - αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών - Αντικατάσταση του άρθρου 310 του ν. 4412/2016», με το οποίο τροποποιούνται οι αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 310 ως προς τις συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου ΙΙ.

Εν προκειμένω, επισημαίνεται, όπως γίνεται παγίως δεκτό από τη νομολογία τόσο του Δικαστηρίου της Ε.Ε. όσο και των εθνικών Δικαστηρίων, ότι το εφαρμοστέο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη διεξαγωγή της διαδικασίας ανάθεσης μίας δημόσιας σύμβασης είναι εκείνο που ισχύει κατά τον χρόνο δημοσίευσης της οικείας διακήρυξης. Από την εν λόγω, νομολογιακά διαμορφωθείσα, γενική αρχή, προκύπτει ότι τυχόν νομοθετικές ή κανονιστικές μεταβολές που εμφιλοχωρούν, ενώ ήδη εξελίσσονται διαδικασίες ανάθεσης, δεν επηρεάζουν τις διαδικασίες αυτές, εκτός και αν έχουν, ρητώς, αναδρομική ισχύ.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω και, λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν υπάρχει ρητή μεταβατική διάταξη, σύμφωνα με την οποία οι ως άνω ρυθμίσεις των άρθρων 102 και 310, όπως αντικαθίστανται, να καταλαμβάνουν τις εκκρεμείς, κατά την έναρξη ισχύος τους, ήτοι την 9^η Μαρτίου 2021, διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

- Οι διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, οι οποίες **εκκινούν**, ήτοι δημοσιεύονται, μετά τις 9/3/2021 καταλαμβάνονται από την ως άνω διάταξη και οι όροι τους πρέπει να συμπεριλαμβάνουν τις ρυθμίσεις των άρθρων 102 και 310, όπως τροποποιήθηκαν.
- Ως προς εκκρεμείς διαδικασίες, οι όροι των οποίων έχουν συνταχθεί με βάση τις προϊσχύουσες ρυθμίσεις του άρθρου 102 και στις οποίες, δεν έχει ακόμη εκπνεύσει η προθεσμία υποβολής προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, η αναθέτουσα αρχή δύναται να προβαίνει σε:
  - τροποποίηση των όρων της οικείας διακήρυξης, προκειμένου να συμπεριλάβει τις ως άνω νέες ρυθμίσεις των άρθρων 102 και 310, τηρώντας τις αναγκαίες απαιτήσεις δημοσιότητας
  - ή
  - έκδοση σχετικής απόφασης- ανακοίνωσης του αρμοδίου αποφαινόμενου οργάνου με σαφή παραπομπή στην εφαρμογή των ως άνω διατάξεων, και η οποία (απόφαση) θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των αρχικών εγγράφων της σύμβασης (πχ Διακήρυξης), ώστε όλοι οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς να λάβουν επαρκή γνώση.

Τέλος, ως προς την ειδικότερη εφαρμογή και το εύρος εφαρμογής των σχετικών ρυθμίσεων, οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους και τις σχετικές κατευθύνσεις του νομοθέτη, όπως αυτές εκτίθενται στην έκθεση συνεπειών ρυθμίσεων (βλ. ανωτέρω).

- **Άρθρο 49: «Δημόσιες συμβάσεις ήσσονος αξίας – Προσθήκη άρθρου 117 Α στον ν. 4412/2016»**

Ειδικότερα, στο νέο άρθρο 117Α, το οποίο εισάγει μία νέα κατηγορία δημοσίων συμβάσεων, τις «δημόσιες συμβάσεις ήσσονος αξίας» προβλέπονται τα ακόλουθα:

« Για τις δημόσιες συμβάσεις ήσσονος αξίας, με την έννοια της περ. 30α της παρ. 1 του άρθρου 2, είναι δυνατό να μην ακολουθείται διαδικασία ανάθεσης σύμβασης και οι πληρωμές να εκτελούνται ως εξόφληση έναντι νόμιμου φορολογικού παραστατικού, χωρίς να απαιτούνται έκδοση πράξης ανάθεσης ή οι διαδικασίες εκτέλεσης του παρόντος από την αναθέτουσα αρχή. Για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης ως ήσσονος αξίας εφαρμόζεται το άρθρο 6.»

Επισημαίνεται ότι, κατά την έννοια της περ. 30α της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016, όπως προστέθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4782/2021, ως **«δημόσιες συμβάσεις ήσσονος αξίας»** νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις ή οι συμβάσεις των οποίων η εκτιμώμενη αξία είναι ίση ή κατώτερη από το ποσό των δύο χιλιάδων πεντακοσίων (2.500) ευρώ».

Είναι προφανής η βούληση του νομοθέτη να παράσχει, τόσο στις αναθέτουσες αρχές όσο και στους οικονομικούς φορείς, την αναγκαία ευελιξία και διαδικαστικές διευκολύνσεις για την ταχεία ανάθεση των εν λόγω συμβάσεων, οι οποίες έχουν ιδιαίτερα χαμηλό οικονομικό αντικείμενο. Στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται η δυνατότητα να μην ακολουθείται διαδικασία ανάθεσης και οι πληρωμές να εκτελούνται ως εξόφληση έναντι νόμιμου φορολογικού παραστατικού, χωρίς να απαιτούνται έκδοση πράξης ανάθεσης ή οι διαδικασίες εκτέλεσης του ν. 4412/2016 από την αναθέτουσα αρχή.

Ωστόσο, για να αποφευχθεί οποιαδήποτε παρερμηνεία ή πρόθεση καταστρατήγησης των ως άνω διατάξεων, με τη μορφή της μη επιτρεπτής κατάτμησης συμβάσεων, προβλέπεται, ρητά, ως δικλείδα ασφαλείας, ότι, για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης ως ήσσονος αξίας εφαρμόζονται, από την αναθέτουσα αρχή, οι κανόνες και μέθοδοι υπολογισμού, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 6 του ν. 4412/2016.

Αντίστοιχες ρυθμίσεις περιλαμβάνονται στο **άρθρο 127 «Δημόσιες συμβάσεις ήσσονος αξίας – Προσθήκη άρθρου 327 Α στον ν. 4412/2016»**, με το οποίο προστίθεται αντίστοιχο άρθρο 327Α ως προς τις συμβάσεις ήσσονος αξίας που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου ΙΙ.

Επισημαίνεται, τέλος, για την αποφυγή παρερμηνείας ή σύγχυσης, ότι οι συμβάσεις ήσσονος αξίας δεν εμπίπτουν στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την παρ. 1 του άρθρου 38 ως προς την ανάρτηση σχετικών στοιχείων στο ΚΗΜΔΗΣ, **ωστόσο εξακολουθούν να διέπονται από τις σχετικές υποχρεώσεις που προβλέπονται στις διατάξεις του ν. 4270/ 2014** (π.χ. έκδοση πρωτογενούς και εγκεκριμένου αιτήματος, απόφαση ανάληψης υποχρέωσης κ.λπ.).

- **Άρθρο 62 «Κοινοποίηση στον ανάδοχο - Εκπροσώπηση -Αντικατάσταση του άρθρου 143 του ν. 4412/2016».**

Στο άρθρο 143 του ν. 4412/2016, όπως αντικαθίσταται, προβλέπονται τα ακόλουθα:

«1. Η επικοινωνία των υπηρεσιών που εκτελούν έργα με τον ανάδοχο συντελείται είτε:
α) με δικαστικό επιμελητή, κατόπιν παραγγελίας του αρμόδιου οργάνου είτε πληρεξουσίου νομικού εκπροσώπου του είτε β) με ηλεκτρονική αποστολή, σύμφωνα με τον ν. 4727/2020 (Α' 184). Η κοινοποίηση της ειδικής πρόσκλησης και της απόφασης έκπτωσης του άρθρου 160, καθώς και της ειδικής διαταγής του άρθρου 159, γίνεται αποκλειστικά με δικαστικό επιμελητή κατά την περ. α'.

Για την κοινοποίηση, σύμφωνα με την περ. α' συντάσσεται σχετικό αποδεικτικό επιδόσεως. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται ανάλογα οι οικείες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Ο ανάδοχος γνωστοποιεί στη Διευθύνουσα Υπηρεσία τη νόμιμη εκπροσώπησή του ή τους πληρεξούσιους.

2. Ο ανάδοχος δύναται, κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, να ορίζει εγγράφως άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο ως εκπρόσωπο του, γνωστοποιώντας στη διευθύνουσα υπηρεσία τα πλήρη στοιχεία επικοινωνίας, προσκομίζοντας τα απαραίτητα ανά περίπτωση νομιμοποιητικά έγγραφα.».

Εν προκειμένω, με την παρ. 1 προσαρμόζονται τα μέσα επικοινωνίας στις διατάξεις του ν. 4727/2020 για την ψηφιακή διακυβέρνηση και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (κατάργηση τηλεομοιοτυπίας), ενώ ορίζεται ότι η κοινοποίηση της ειδικής πρόσκλησης, της απόφασης έκπτωσης του άρθρου 160 και της ειδικής διαταγής του άρθρου 159, γίνεται πλέον αποκλειστικά με δικαστικό επιμελητή, απαλείφοντας την προϊσχύουσα δυνατότητα επίδοσης και με όργανο της υπηρεσίας. Περαιτέρω, στην παρ. 2 τροποποιείται η δυνατότητα εκπροσώπησης του αναδόχου με παραπομπή στις σχετικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα.

➤ **Άρθρο 65 «Ημερολόγιο του έργου - Αντικατάσταση του άρθρου 146 του ν. 4412/2016»**

Με τις διατάξεις του άρθρου 65, αντικαθίστανται οι διατάξεις του άρθρου 146 του ν. 4412/2016.

Με τις νέες ρυθμίσεις, προβλέπεται, η τήρηση του ημερολογίου του έργου με ηλεκτρονικά μέσα, αντί του χειρόγραφου ημερολογίου, σε συμμόρφωση και με τις διατάξεις του ν. 4727/2020 για την ψηφιακή διακυβέρνηση και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Περαιτέρω προβλέπονται ρυθμίσεις για την υποβολή και έλεγχο των εγγραφών σε αυτό.

➤ **Άρθρο 80: «Υποκατάσταση - Αντικατάσταση του άρθρου 164 του ν. 4412/2016».**

Με τις ρυθμίσεις του άρθρου 80 τροποποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 164 του ν. 4412/2016, το οποίο ρυθμίζει ζητήματα υποκατάστασης του αναδόχου δημόσιας σύμβασης έργου.

Ειδικότερα, στην πρώτη παράγραφο, τροποποιούνται, σε σχέση με την προϋφιστάμενη διάταξη, και εξειδικεύονται οι διαδικαστικές προϋποθέσεις της υποκατάστασης, καθώς προβλέπεται αφενός η έκδοση απλής διαπιστωτική πράξης της Προϊσταμένης Αρχής, στις περιπτώσεις ολικής ή μερικής διαδοχής του αρχικού αναδόχου, λόγω εταιρικής αναδιάρθρωσης και αφετέρου η έκδοση εγκριτικής απόφασης της Προϊσταμένης Αρχής, σε περίπτωση που ο αρχικός ανάδοχος έχει περιέλθει σε κατάσταση αφερεγγυότητας, ιδίως στο πλαίσιο προπρωχευτικών ή πτωχευτικών διαδικασιών. Οι ως άνω περιπτώσεις διακρίνονται, καθώς η περίπτωση της διαδοχής, λόγω εταιρικής αναδιάρθρωσης, αφορά αποκλειστικά σε καταστάσεις, που συντρέχουν, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις του εταιρικού δικαίου, για τις οποίες δεν νοείται

οποιαδήποτε έγκριση της Προϊσταμένης Αρχής και αρκεί η διαπίστωσή τους με σχετική διαπιστωτική πράξη. Στον αντίποδα για τις περιπτώσεις αφερεγγυότητας του αναδόχου, ιδίως στο πλαίσιο καταστάσεων του πτωχευτικού δικαίου (πτωχευτικών ή προπτωχευτικών διαδικασιών), προβλέπεται η έκδοση εγκριτικής, αντί διαπιστωτικής πράξης.

Επιπλέον, προστίθεται το εδάφιο: «Για την έκδοση των ως άνω ελέγχεται αν ο νέος ανάδοχος πληροί τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής που καθορίστηκαν με τη διακήρυξη του έργου», προσθήκη η οποία δεν υπάρχει στην προϋφιστάμενη διάταξη. Η εν λόγω προϋπόθεση που προβλέπεται και από την, ενωσιακής προέλευσης, διάταξη του άρθρου 132 παρ. 1 περ. δ, τίθεται, εν προκειμένω, περισσότερο emphaticά, ώστε να είναι απόλυτα σαφές ότι θα πρέπει, πριν από την έκδοση των οικείων αποφάσεων της Προϊσταμένης Αρχής ως προς τη νόμιμη υποκατάσταση του αναδόχου, να επαληθεύεται στο πρόσωπο του νέου αναδόχου η συνδρομή των ίδιων κριτηρίων ποιοτικής επιλογής, τα οποία είχαν προβλεφθεί και ως προς τον αρχικό ανάδοχο.

Περαιτέρω, τροποποιείται η παρ. 2 της ισχύουσας διάταξης ως προς την ευθύνη, σε περίπτωση υποκατάστασης του αναδόχου, και προβλέπεται, πλέον, διάκριση της ευθύνης ανάλογα με την περίπτωση της υποκατάστασης, σε σχέση με την προϊσχύουσα ρύθμιση, η οποία αντιμετώπιζε με ενιαίο τρόπο όλες τις περιπτώσεις υποκατάστασης, προβλέποντας μόνο, κατ' εξαίρεση, την απαλλαγή από την ευθύνη του αρχικού αναδόχου. Ειδικότερα, διακρίνονται οι περιπτώσεις της απαλλαγής ή μη από την ευθύνη, ανάλογα με το αν η υποκατάσταση οφείλεται σε εταιρική αναδιάρθρωση ή σε αφερεγγυότητα του αναδόχου και προβλέπεται απαλλαγή του κυρίου αναδόχου από την ευθύνη μόνο στις περιπτώσεις που η υποκατάσταση οφείλεται σε ολική ή μερική διαδοχή λόγω εταιρικής αναδιάρθρωσης. Αντίθετα, στις περιπτώσεις υποκατάστασης λόγω αφερεγγυότητας του κυρίου αναδόχου, διατηρείται ακέραιη η ευθύνη του κυρίου αναδόχου, ο οποίος ευθύνεται μαζί με τον υποκατάστατο εις ολόκληρον προς τον κύριο του έργου, το προσωπικό του έργου, καθώς και οποιονδήποτε τρίτο.

Επιπλέον, τροποποιείται η παρ. 3, η οποία προέβλεπε τις διαδικαστικές προϋποθέσεις για την έγκριση της απαλλαγής από την ευθύνη του κυρίου αναδόχου, σε περίπτωση υποκατάστασης, και προβλέπεται η περίπτωση, καθώς και οι διαδικαστικές προϋποθέσεις υποκατάστασης του αρχικού αναδόχου, με απαλλαγή από την ευθύνη του, ως προς έργα που έχουν χαρακτηριστεί ως Έργα Εθνικού Επιπέδου, κατά τις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 679/1977 (Α' 245).

Τέλος καταργείται η παρ. 4, που ρύθμιζε την περίπτωση, κατά την οποία την υποκατάσταση ζητούσε μέλος αναδόχου κοινοπραξίας, καθώς και η παρ. 5 που προέβλεπε την ανακοίνωση της υποκατάστασης στο Μ.Ε.Ε.Π.

➤ **Άρθρο 81 «Υπεργολαβία κατά την εκτέλεση -Εγκκεκριμένος υπεργολάβος –Κατασκευαστική κοινοπραξία –Αντικατάσταση άρθρου 165 ν. 4412/2016»**

Με το άρθρο 81 του ν.4782/2021, εισάγονται ευρείας κλίμακας τροποποιήσεις του άρθρου 165 του ν.4412/2016,

Ειδικότερα:

Καταργείται ο περιορισμός στο ποσοστό, επί του ποσού της αξίας της σύμβασης, το οποίο θα πρέπει να διατηρεί ο ανάδοχος του έργου, το οποίο στην προϊσχύουσα ρύθμιση ήταν 70%, καταλείποντας, κατ' επέκταση, το ποσοστό υπεργολαβικής ανάθεσης στην εκτίμηση του κυρίου αναδόχου, αντί του προϊσχύσαντος περιορισμού υπεργολαβικής ανάθεσης σε ποσοστό 30%.

Καταργείται η ρητή αναφορά στην υποχρέωση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας να εκκινήσει τη διαδικασία έκπτωσης του αναδόχου εφόσον, τελικώς, δεν συναφθεί η υπεργολαβική σύμβαση με τον υποδειχθέντα στην προσφορά υπεργολάβο, προβλέπεται ωστόσο ότι, στις περιπτώσεις που προκύπτει σχετική υποχρέωση από τα τεύχη του διαγωνισμού ή αν ο ανάδοχος πρότεινε συγκεκριμένους υπεργολάβους κατά την υποβολή της προσφοράς του, **υποχρεούται** να προσκομίσει την υπεργολαβική σύμβαση, κατά την υπογραφή της σύμβασης εκτέλεσης

Περαιτέρω, προστίθενται οι παρ. 4, 5 και 6, με τις οποίες εισάγονται διατάξεις ως προς την κατασκευαστική κοινοπραξία, η οποία προβλεπόταν στα άρθρα 66 και 67 του ν. 3669/2008 και δεν είχε συμπεριληφθεί στις αρχικές ρυθμίσεις του ν.4412/2016. Συγκεκριμένα, εισάγεται η δυνατότητα σύστασης κατασκευαστικής κοινοπραξίας, κατά την εκτέλεση της σύμβασης έργου προϋπολογισμού άνω του ορίου της περ. α του άρθρου 5 και καθορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία έγκυρης συμμετοχής, το ποσοστό συμμετοχής του αναδόχου στην κοινοπραξία και η ευθύνη των μελών της.

Τέλος, επισημαίνεται ότι, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 9 του άρθρου 140 του ν. 4782/2021, προβλέπεται **ρητή μεταβατική διάταξη**, σύμφωνα με την οποία το άρθρο 81 εφαρμόζεται και σε συμβάσεις που συνάφθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος του, ήτοι πριν από τις 09/03/2021.

➤ **Άρθρο 87 «Διοικητική επίλυση συμβατικών διαφορών - Αντικατάσταση του άρθρου 174 του ν. 4412/2016».**

Με το άρθρο 87 αντικαθίσταται το άρθρο 174 του ν. 4412/2016, το οποίο ρυθμίζει ζητήματα διοικητικής επίλυσης των συμβατικών διαφορών σε δημόσιες συμβάσεις έργων.

Καταρχάς προβλέπεται ότι η ένσταση απευθύνεται στο, κατά περίπτωση, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο, αντί της διαζευκτικής πρόβλεψης, στην προϋφιστάμενη ρύθμιση, η ένσταση να απευθύνεται στον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών ή στο, κατά περίπτωση αρμόδιο, αποφαινόμενο όργανο.

Περαιτέρω, αναπροσαρμόζονται πλήρως οι προθεσμίες διοικητικής επίλυσης της διαφοράς, με τον καθορισμό σύντομων προθεσμιών. Ειδικότερα, συντέμνεται η προθεσμία υποβολής ενστάσεων από τον ανάδοχο, από δύο (2) μήνες σε δεκαπέντε (15) ημέρες. Η ένσταση απευθύνεται στο αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο και ασκείται είτε με επίδοση με δικαστικό επιμελητή είτε με ηλεκτρονική αποστολή στη Διευθύνουσα Υπηρεσία ή στην Προϊσταμένη Αρχή ή στο αποφαινόμενο όργανο (παρ. 1).

Αντίστοιχα, μειώνεται και η προθεσμία, εντός της οποίας το αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο υποχρεούται να εκδώσει και κοινοποιήσει την απόφασή του, από τρεις (3) μήνες σε εξήντα (60) ημέρες (παρ. 3).

Επίσης, μειώνεται η προθεσμία, εντός της οποίας η Διευθύνουσα Υπηρεσία ή η Προϊσταμένη Αρχή υποχρεούνται να διαβιβάσουν, στο αρμόδιο Τεχνικό Συμβούλιο, τις απόψεις τους επί αυτής και τον φάκελο της υπόθεσης, από είκοσι (20) εργάσιμες ημέρες σε δεκαπέντε (15) ημερολογιακές ημέρες από την άσκηση της ένστασης (παρ. 5). Περαιτέρω, προβλέπεται ότι η τυχόν παράλειψη υποβολής απόψεων της παρ. 5 δεν δημιουργεί τεκμήριο αποδοχής των λόγων που προβάλλονται με την ένσταση και μπορεί η ενδιαφερόμενη υπηρεσία (διευθύνουσα υπηρεσία ή προϊσταμένη αρχή) να τις αποκρούσει για πρώτη φορά στο Δικαστήριο (παρ. 7).

Μειώνεται ο κατ' ελάχιστον χρόνος (από δέκα (10) σε πέντε (5) ημέρες) κοινοποίησης της πρόσκλησης στον ανάδοχο να παραστεί στη συνεδρίαση του τεχνικού συμβουλίου όπου α συζητηθεί η ένσταση του (παρ. 8).

Προβλέπεται ότι κατά τη συζήτηση στο συμβούλιο παρίσταται υποχρεωτικά, χωρίς δικαίωμα ψήφου, εξουσιοδοτημένος προς τούτο εκπρόσωπος της Προϊσταμένης Αρχής, ο οποίος διατυπώνει προφορικά τις απόψεις του προς το συμβούλιο, υποβάλλοντας και σχετικό έγγραφο απόψεων (παρ. 10).

Επαιδρύεται η αρμοδιότητα του Συντονιστή της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης να αποφαίνεται επί ενστάσεων για συμβάσεις έργων που εκτελούν οι ΟΤΑ, οι σύνδεσμοί τους, τα νομικά τους πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου καθώς και οι επιχειρήσεις τους, με εκτιμώμενη αξία σύμβασης κάτω των ορίων του άρθρου 5 του ν. 4412/2016, ήτοι κάτω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, όπως αυτά εκάστοτε αναθεωρούνται και ισχύουν. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη έχει μεταβατικό χαρακτήρα έως τον χρόνο έναρξης της λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α., οπότε και η εν λόγω αρμοδιότητα θα περιέλθει στον Επόπτη Ο.Τ.Α. (παρ. 12).

Προβλέπεται η συγκρότηση Τεχνικού Συμβουλίου Δημοσίων Έργων και Μελετών Εποπτευομένων Νομικών Προσώπων, προκειμένου να γνωμοδοτεί στις περιπτώσεις έργων και μελετών των εποπτευομένων, από το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, όταν στα πρόσωπα αυτά δεν υφίσταται Τεχνικό Συμβούλιο (παρ. 13 και 14).

Συστήνονται, περαιτέρω, στο Τεχνικό Συμβούλιο του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών περισσότερα του ενός τμήματα, αυτοτελή και ισόβαθμα μεταξύ τους, για την επιτάχυνση της εξέτασης των υποβαλλόμενων ενστάσεων. Η συγκρότηση κάθε τμήματος γίνεται με απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, ενώ η παραπομπή των θεμάτων, προς γνωμοδότηση, στα τμήματα του Τεχνικού Συμβουλίου, γίνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Υποδομών (παρ. 16).

Τέλος, στην παρ. 17 προβλέπονται **ειδικές ρυθμίσεις για την περίπτωση άσκησης ένστασης κατά απόφασης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας που κηρύσσει έκπτωτο τον ανάδοχο**. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι **για την οριστικοποίηση της έκπτωσης απαιτείται έκδοση απόφασης**, κατά παρέκκλιση της παρ. 11 που ορίζει ότι, αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία της παρ. 2 για την έκδοση απόφασης επί της ένστασης εντός 60 ημερών, ο ενιστάμενος μπορεί να προσφύγει στο αρμόδιο Δικαστήριο (δεν δύναται συνεπώς να οριστικοποιηθεί η απόφαση έκπτωσης διά σιωπηρής απόρριψης της ένστασης, χωρίς να έχει προηγηθεί γνωμοδότηση τουλάχιστον του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου, ως κατωτέρω). Περαιτέρω ορίζονται μεγαλύτερες προθεσμίες και ειδικές διαδικαστικές ρυθμίσεις για την εξέταση της ένστασης επί της έκπτωσης και πιο συγκεκριμένα προβλέπεται ο προσδιορισμός της συζήτησης της ένστασης στο αρμόδιο τεχνικό συμβούλιο **κατά προτίμηση εντός τριών (3) μηνών από την άσκησή της**, κατόπιν υποβολής εισήγησης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας **εντός τριάντα (30) ημερών** από την άσκησή της, ενώ ορίζεται ότι παράλειψη υποβολής της εισήγησης εκ μέρους της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, δεν κωλύει τη συζήτηση της ένστασης, εφόσον ο ενιστάμενος υποβάλει, εντός πρόσθετης προθεσμίας τριάντα (30) ημερών, τα αναγκαία για τη συζήτηση της ένστασης έγγραφα. Τίθεται επιπλέον τεκμήριο σιωπηρής αποδοχής της γνωμοδότησεως του Τεχνικού Συμβουλίου, σε περίπτωση παράλειψης έκδοσης της απόφασης του αποφαινόμενου οργάνου, εντός τριάντα (30) ημερών από την έκδοση

της γνωμοδότησης του τελευταίου, επιτρέποντας συνεπώς την προσφυγή του ενδιαφερομένου στο αρμόδιο Δικαστήριο.

➤ **Άρθρο 88 «Διαιτητική επίλυση διαφορών - Τροποποίηση των παρ. 1, 2 και 5 και προσθήκη παρ. 6, 7, 8 και 9 στο άρθρο 176 του ν. 4412/2016»**

Με το άρθρο 88 τροποποιούνται επιμέρους διατάξεις του άρθρου 176 του ν. 4412/2016, στο οποίο ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν στη διαιτητική επίλυση διαφορών.

Αρχικά διευρύνεται η δυνατότητα προσφυγής στη διαιτητική επίλυση διαφορών και στις συμβάσεις μελετών και τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών. Ειδικότερα, εισάγεται η δυνατότητα προσφυγής στην διαιτητική επίλυση διαφορών σε συμβάσεις **έργων** εκτιμώμενης αξίας μεγαλύτερης των δέκα εκατομμυρίων (10.000.000,00) € και σε συμβάσεις μελετών και τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών μεγαλύτερης του ενός εκατομμυρίου (1.000.000,00) €, εφόσον προβλέπεται στα έγγραφα της σύμβασης (συνήθως στην ειδική Συγγραφή Τποχρεώσεων), χωρίς να απαιτείται προηγούμενη γνώμη του τεχνικού συμβουλίου. Για τις συμβάσεις **κάτω των προαναφερόμενων χρηματικών ορίων απαιτείται** για τη συμπερίληψη αντίστοιχης ρήτρας, η σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου.

Περαιτέρω, με την παρ. 6 προβλέπεται η δυνατότητα προσφυγής στη διαιτησία και σε συμβάσεις, στις οποίες δεν έχει περιληφθεί ρήτρα διαιτησίας, εφόσον συμφωνούν τα συμβαλλόμενα μέρη και μετά από (απλή) γνώμη του οικείου τεχνικού συμβουλίου. Σημειώνεται ότι παρόμοια αναδρομική διάταξη προβλέπεται και στις παρ. 4 και 6 του άρθρου 140 «*Μεταβατικές διατάξεις Μέρους Α*», με την επισήμανση ότι οι τελευταίες αναφέρονται σε συμβάσεις που έχουν υπογραφεί πριν από τη δημοσίευση του ν. 4782/2021, ήτοι πριν από τις 9/3/2021. Η διάταξη ωστόσο της παρ. 6 άρθρου 176, ως τροποποιείται με το άρθρο 88, έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής και καταλαμβάνει κάθε σύμβαση που έχει υπογραφεί χωρίς να έχει συμπεριληφθεί σε αυτή ρήτρα διαιτησίας. Επισημαίνεται, περαιτέρω, ότι οι παρ. 4 και 6 του άρθρου 140 έχουν την ίδια γραμματική διατύπωση, με τη διαφοροποίηση ότι η παρ. 4 δεν απαιτεί τη γνώμη τεχνικού συμβουλίου, ενώ η παρ. 6 την προβλέπει. Ως προς το ερμηνευτικό ζήτημα που δύναται να τεθεί από την παράλληλη εφαρμογή των διατάξεων των παρ. 4 και 6 του άρθρου 140, λαμβανομένης υπόψη της παρ. 6 του άρθρου 176 και της γενικότερης αρμοδιότητας του τεχνικού συμβουλίου, σύμφωνα και με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 παρ. 2 και 3 ν. 4412/2016, *γνωμοδοτεί όταν προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία ή ζητείται από την αναθέτουσα αρχή ή την προϊσταμένη αρχή*, συνιστάται να ζητείται η γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου.

Τέλος, εισάγεται στάδιο συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς, το οποίο προηγείται της προσφυγής στη διαιτησία, από Συμβουλίου Επίλυσης Διαφορών (ΣΕΔ), το οποίο εκδίδει μη δεσμευτική απόφαση εντός 30 ημερών.

➤ **Άρθρο 94 «Έγκριση της μελέτης - Παραλαβή του αντικειμένου της σύμβασης - Αντικατάσταση του άρθρου 189 του ν. 4412/2016»**

Με το άρθρο 94, αντικαθίσταται το άρθρο 189 του ν. 4412/2016 και επιχειρείται η καταγραφή της αλληλουχίας των επιμέρους σταδίων και των εμπλεκόμενων φορέων, εντός σαφώς οριοθετημένων προθεσμιών, για την έγκριση και παραλαβή μελέτης από το αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο της αναθέτουσας αρχής. Σύμφωνα με την έκθεση συνεπειών ρυθμίσεων, οι προτεινόμενες ρυθμίσεις «...αφορούν κυρίως στην καθιέρωση μίας ενιαίας έγκρισης της

μελέτης, ανεξάρτητα των επιμέρους σταδίων παραλαβής της, ακολουθώντας το πνεύμα αλλαγών που έχει ως στόχο την ενιαία παραλαβή και καθιέρωση του θεσμού των ιδιωτών Ελεγκτών Μελέτης.».

Σημειώνεται ότι, στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 10, προβλέπεται, μέχρι την έκδοση της υπουργικής απόφασης της εν λόγω παραγράφου, η δυνατότητα ανάθεσης ελέγχου των μελετών σε ελεγκτές, για συμβάσεις μελετών εκτιμώμενης αξίας ανώτερης του ενός εκατομμυρίου (1.000.000,00) € (εξαιρουμένων των μελετών που δεν αφορούν στον σχεδιασμό τεχνικών έργων).

Ειδικότερες κατευθύνσεις και οδηγίες για την εφαρμογή του άρθρου 189 θα εκδοθούν από το αρμόδιο Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών.

➤ **Άρθρο 99 «Υποκατάσταση του αναδόχου - Τροποποίηση της παρ. 2 του άρθρου 195 του ν. 4412/2016».**

Με τις διατάξεις του άρθρου 99 τροποποιούνται οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 195, στις οποίες προβλέπονται οι περιπτώσεις που επιτρέπεται η υποκατάσταση του αρχικού αναδόχου στο σύνολο ή μέρος της δημόσιας σύμβασης μελέτης.

Ειδικότερα, με τις ρυθμίσεις της περ. α, στις οποίες προβλέπεται η υποκατάσταση του μοναδικού αναδόχου μελετητή- φυσικού προσώπου, έχουν απαλειφθεί, από το περιεχόμενο της διάταξης, οι περιπτώσεις του θανάτου και της διαγραφής από τα Μητρώα, ενώ, περαιτέρω, περιορίζεται, σε σχέση με την προϊσχύουσα διάταξη, το πεδίο εφαρμογής της μόνο σε συμβάσεις, που δεν υπερβαίνουν τα όρια των περ. β και γ του άρθρου 5 του νόμου, ήτοι τα χρηματικά όρια υποχρεωτικής εφαρμογής της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

Περαιτέρω, τροποποιείται η περ. γ της παρ. 2 και ειδικότερα προβλέπεται η υποχρέωση «υποκατάστασης» μελετητή- φυσικού προσώπου, μέλους αναδόχου σύμπραξης ή κοινοπραξίας, αν πτωχεύσει ή διαγραφεί ή αποβιώσει ή καταστεί ανίκανος για εκπόνηση της μελέτης λόγω σοβαρής ασθένειας ή άλλης αντικειμενικής αιτίας, με άλλον μελετητή αντίστοιχων προσόντων.

Τέλος, καταργείται η προϊσχύουσα παρ. 4, η οποία προέβλεπε την αυτοδίκαιη διάλυση της σύμβασης εκπόνησης μελέτης ή παροχής υπηρεσίας, σε περίπτωση πτώχευσης του ανάδοχου.

➤ **Άρθρο 101 «Διοικητική και δικαστική επίλυση διαφορών - Τροποποίηση του τίτλου και των παρ. 2, 3, 6, 7 και 12 και προσθήκη παρ. 13 και 14 στο άρθρο 198 του ν. 4412/2016»**

Με το άρθρο 101 αντικαθίσταται το άρθρο 198 του ν.4412/2016 σχετικά με τη δικαστική και διαιτητική επίλυση των διαφορών κατά την εκτέλεση συμβάσεων μελετών ή τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών. Σύμφωνα με την έκθεση συνεπειών ρυθμίσεων, το άρθρο 198 τροποποιείται, ώστε να εναρμονιστεί με τις ρυθμίσεις του άρθρου 174 ως τροποποιήθηκε με το άρθρο 87 ν. 4782/2021.

Ειδικότερα:

Προβλέπεται, όπως και στο άρθρο 174, ότι η ένσταση απευθύνεται στο κατά περίπτωση, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο, αντί της διαζευκτικής πρόβλεψης στην

προϋφιστάμενη ρύθμιση να απευθύνεται «στον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών ή στο κατά περίπτωση αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο». Ωστόσο, η προθεσμία και ο τρόπος κατάθεσης της ένστασης διαφοροποιείται από τις αντίστοιχες προβλέψεις του άρθρου 174. Συγκεκριμένα, προβλέπεται προθεσμία ενός (1) μηνός από την κοινοποίηση της πράξης ή τη συντέλεση της παράλειψης (ενώ στο άρθρο 174 προβλέπεται προθεσμία 15 ημερών) και η κατάθεση της ένστασης υποβάλλεται στο πρωτόκολλο του αποφαινόμενου, κατά περίπτωση, οργάνου, **καθώς και** της Διευθύνουσας Υπηρεσίας ή Προϊσταμένης Αρχής που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη. Ως κατάθεση πάντως νοείται και η αποστολή με ηλεκτρονικά μέσα, εφόσον η ένσταση υπογράφεται ψηφιακά (παρ. 2). Επισημαίνεται ότι στο άρθρο 174 προβλέπεται επίδοση με δικαστικό επιμελητή ή ηλεκτρονική αποστολή της ένστασης, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 15, 19, 29 και 50 του ν. 4727/2020.

Περαιτέρω, στην παρ. 6 τροποποιείται η προθεσμία εντός της οποίας η διευθύνουσα υπηρεσία και η προϊσταμένη διαβιβάζουν στο αρμόδιο τεχνικό από την άσκηση της ένστασης τις απόψεις τους επί αυτής και τον φάκελο της υπόθεσης με τα συμβατικά τεύχη του έργου, σε τριάντα (30) ημέρες αντί των είκοσι (20) εργασιμών. Προστέθηκαν δε οι κατωτέρω ρυθμίσεις «*Αν δεν τηρηθεί η ως άνω υποχρέωση, δικαιούται ο ενιστάμενος να ζητήσει από το τεχνικό συμβούλιο τη συζήτηση της υπόθεσης και χωρίς εισήγηση της υπηρεσίας, συνοδεύοντας την αίτησή του με αντίγραφο της ένστασης και τα κρίσιμα στοιχεία του φακέλου. Στην περίπτωση αυτή ορίζεται ημερομηνία συζήτησης της ένστασης και η αίτηση κοινοποιείται στην αρμόδια διευθύνουσα υπηρεσία ή προϊσταμένη αρχή πριν από τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες για την επείγουσα υποβολή εισήγησης. Αν δεν περιέλθει στο τεχνικό συμβούλιο εισήγηση, μπορεί η υπόθεση να συζητηθεί και χωρίς αυτή, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία*».

Στην παρ.7 αντικαταστάθηκε ο τρόπος επίδοσης της πρόσκλησης στον ανάδοχο να παρασταθεί στη συζήτηση της ένστασής του στο τεχνικό συμβούλιο, δηλαδή πλέον με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο αντί του φαξ.

Επιπλέον, εισάγεται ρύθμιση, αντίστοιχη με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 174, βάσει της οποίας, αρμόδιο όργανο για την επίλυση των διαφορών που ανακύπτουν, κατά την εκτέλεση συμβάσεων μελετών ή τεχνικών και συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, **με προεκτιμώμενη αμοιβή κατώτερη των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) ευρώ, που εκτελούνται από τους Δήμους, τις Περιφέρειες, και τα νομικά πρόσωπα αυτών, συμπεριλαμβανομένων των συνδέσμων τους και των επιχειρήσεών τους**, ορίζεται ο Συντονιστής της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, κατόπιν γνώμης του Τεχνικού Συμβουλίου της οικείας Περιφέρειας. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη έχει μεταβατικό χαρακτήρα έως τον χρόνο έναρξης λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α., οπότε και η εν λόγω αρμοδιότητα θα περιέλθει στον Επόπτη Ο.Τ.Α.

Τέλος, για την επιτάχυνση της εξέτασης των υποβαλλόμενων ενστάσεων, εισάγεται, κατ' αναλογία των προβλεπόμενων στο άρθρο 174, η δυνατότητα λειτουργίας περισσότερων του ενός κλιμακίων του Τεχνικού Συμβουλίου του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών. Η συγκρότηση αυτών γίνεται με απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, η δε παραπομπή των θεμάτων, προς γνωμοδότηση, σε έκαστο αυτών γίνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Υποδομών. Τα εν λόγω κλιμάκια είναι αυτοτελή και ισόβαθμα, ρητώς δε προβλέπεται, ότι δεν επιτρέπεται η συμμετοχή προσώπου σε περισσότερα του ενός.

- **Άρθρο 108 «Όργανα διενέργειας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων – Τροποποίηση του τίτλου και των παρ. 1, 3, 8, 9, 10 και 11 και προσθήκη παρ. 12 στο άρθρο 221 του ν. 4412/2016»**

Με το άρθρο 108 τροποποιείται το άρθρο 221 του ν. 4412/2016. Κατ' αρχάς, παρατηρείται ότι με την εν λόγω τροποποίηση, αναφέρεται πλέον ρητά, τόσο στον τίτλο, όσο και στις επιμέρους διατάξεις αυτού, ότι τα όργανα διενέργειας αφορούν τόσο στη διενέργεια διαδικασιών ανάθεσης όσο και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων.

Περαιτέρω, επισημαίνονται τα εξής:

Στην παρ. 1, στην περ. δ), έχει γίνει προσθήκη της διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση κατ' αντιστοιχία με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 32 Α

Ως προς την παράγραφο 3:

Έχει προστεθεί η δυνατότητα της αναθέτουσας αρχής όπως, στις περιπτώσεις σύναψης ή εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων, ορίζει ως μέλος των ανωτέρω γνωμοδοτικών οργάνων, των επιτροπών ή των ομάδων εργασίας έναν εξωτερικό εξειδικευμένο επιστήμονα, που διαθέτει τις απαιτούμενες ειδικές γνώσεις για την εκπλήρωση των προβλέψεων της παρ. 1.

Στο τελευταίο εδάφιο της ίδιας παρ. ορίζεται ότι, «μέχρι τη λειτουργία του Μη.Π.Υ.Δη.Συ. του άρθρου 344, το άρθρο 26 του ν. 4024/2011 (Α' 226 δεν εφαρμόζεται κατά τον ορισμό των μελών των επιτροπών που ασκούν καθήκοντα είτε κατά την ανάθεση είτε κατά την εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων)».

Ως προς την παράγραφο 8:

Η παράγραφος αφορά μόνο στα όργανα διενέργειας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων **έργων**.

- ❖ Στην περ. α), η οποία αφορά σε συμβάσεις έργων με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής, ή βάσει αντικειμενικοποιημένων κριτηρίων, τροποποιείται ο τρόπος συγκρότησης της επιτροπής διαγωνισμού. Ειδικότερα, η Επιτροπή αποτελείται, καταρχήν, από τρεις (3) τεχνικούς υπαλλήλους, κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ, με τους αναπληρωτές τους, που υπηρετούν στην αναθέτουσα αρχή, και είναι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Μελών Επιτροπών Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων (Μη.Μ.Ε.Δ.). Περαιτέρω, προβλέπεται, κατ' εξαίρεση, η δυνατότητα της αναθέτουσας αρχής, εφόσον οι υπάλληλοί της δεν επαρκούν, είτε να αιτηθεί την υπόδειξη ορισμού μελών από λοιπούς φορείς του Δημοσίου, όπως το τελευταίο προσδιορίζεται στο άρθρο 14 του ν. 4270/2014, εγγεγραμμένων στο προμνησθέν μητρώο, είτε, στην περίπτωση που και αυτοί δεν επαρκούν, να προσφύγει στην διενέργεια κλήρωσης, μεταξύ των εγγεγραμμένων στο Μητρώο.

Επιπροσθέτως, σημειώνεται ότι η ένταξη στην περ. α) των συμβάσεων έργων, με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, βάσει αντικειμενικοποιημένων κριτηρίων, αποτελεί προσθήκη, η οποία δεν υπήρχε στην προϋφιστάμενη διάταξη.

- ❖ Στο τελευταίο εδάφιο της περ. α, η τροποποίηση αφορά στις περιπτώσεις διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προϋπολογισμού χαμηλότερου του ενός εκατομμυρίου (1.000.000,00) ευρώ, στις οποίες κριτήριο ανάθεσης αποτελεί η πλέον συμφέρουσα προσφορά από οικονομική άποψη μόνο βάσει τιμής. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι η επιτροπή διαγωνισμού δύναται να αποτελείται από υπαλλήλους της αναθέτουσας αρχής, **υπό την προϋπόθεση ότι ένας, κατ' ελάχιστον, εξ' αυτών, είναι υποχρεωτικά τεχνικός, εγγεγραμμένος στο Μητρώο Μελών Επιτροπών Διαδικασιών Σύναψης Δημόσιων Συμβάσεων Έργων (Μη.Μ.Ε.Δ.).** Κατά συνέπεια, στις εν λόγω περιπτώσεις είναι δυνατή η συμμετοχή υπαλλήλων της αναθέτουσας αρχής, οι οποίοι δεν είναι υποχρεωτικά τεχνικοί., αλλά κατέχουν άλλες ειδικότητες ή ακόμα κι αν είναι τεχνικοί δεν απαιτείται να είναι εγγεγραμμένοι στο Μη.Με.Δ.
- ❖ Στην περίπτωση β), υποπερ. αα), η οποία αφορά συμβάσεις έργων με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, βάσει βέλτιστης σχέσης τιμής-ποιότητας, επισημαίνεται, κατ' αρχάς ότι αυτή, πλέον, δεν συνδέεται με την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, ως είχε στην προϋφιστάμενη διάταξη. Περαιτέρω, με την τροποποίησή της, προβλέπεται ότι η Επιτροπή διαγωνισμού, αποτελείται, μεταξύ άλλων, από τέσσερις (4) τεχνικούς υπαλλήλους κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ, με τους αναπληρωτές τους, που υπηρετούν στην αναθέτουσα αρχή αναθέτουσα αρχή ή λοιπούς φορείς του Δημοσίου, όπως το τελευταίο προσδιορίζεται στο άρθρο 14 του ν. 4270/2014, και οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στο Μη.Μ.Ε.Δ.
- ❖ Στην περίπτωση β), υποπερ. ββ), η τροποποίηση συνίσταται στην μη υποχρέωση εγγραφής στο Μη.Μ.Ε.Δ., του συμμετέχοντος στην Επιτροπή Διαγωνισμού, εκπροσώπου των ΟΤΑ.
- ❖ Στην περίπτωση β), υποπερ. γγ) και δδ), σχετικά με την συγκρότηση της Επιτροπής Διαγωνισμού, προβλέπεται, πλέον, η επιλογή των εκπροσώπων, τόσο του ΤΕΕ, όσο και των πανελληνίων εργοληπτικών οργανώσεων, μέσω κλήρωσης.
- ❖ Στην περίπτωση γ) ορίζεται ότι, η μη υπόδειξη των μελών των ως άνω υποπερ. ββ), γγ) και δδ), δεν κωλύει τη συγκρότηση της επιτροπής, ενώ, σε αυτή την περίπτωση, η απαρτία υπολογίζεται βάσει του αριθμού των μελών που ορίστηκαν και υποδείχθηκαν.
- ❖ Στην περίπτωση στ) έχει συμπεριληφθεί η δυνατότητα συμμετοχής στις επιτροπές διαγωνισμού, κατόπιν σχετικού αιτήματος του φορέα χρήσης του έργου και άνευ δικαιώματος ψήφου, εκπροσώπου, που υποδεικνύεται από αυτόν και ορίζεται από την αναθέτουσα αρχή.

Ως προς την παράγραφο 9:

Η παράγραφος αφορά μόνο στα όργανα διενέργειας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων **μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών.**

- ❖ Στην περ. β), η οποία αφορά συμβάσεις έργων με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής, τροποποιείται ο τρόπος συγκρότησης της επιτροπής διαγωνισμού, κατ' αντιστοιχία με την πρόβλεψη της περ. α)

της παρ. 8, για τις συμβάσεις έργων. Ειδικότερα, ορίζονται ως μέλη της επιτροπής υπάλληλοι της αναθέτουσας αρχής, και, μόνο κατ' εξαίρεση, αν δεν επαρκούν οι υπάλληλοι της αναθέτουσας αρχής, αυτή δύναται, είτε να αιτηθεί την υπόδειξη ορισμού μελών εγγεγραμμένων στο Μη.Μ.Ε.Δ., οι οποίοι απασχολούνται στο Δημόσιο, είτε να προσφύγει στη διενέργεια κλήρωσης μεταξύ των εγγεγραμμένων στο εν λόγω μητρώο.

- ❖ Στην περ. δ), σχετικά με το μέλος της επιτροπής διαγωνισμού, που εκπροσωπεί το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, ορίζεται ότι αυτό πλέον, προκύπτει, όχι κατόπιν κλήρωσης, αλλά από απόφαση του διοικούντος το Τ.Ε.Ε. οργάνου. Στην δε περίπτωση που το ΤΕΕ δεν ανταποκριθεί, εντός της προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης, επιλέγεται από την αναθέτουσα αρχή υπάλληλος της αναθέτουσας αρχής ή υπάλληλος που υπηρετεί στο Δημόσιο, εγγεγραμμένος στο Μη.Μ.Ε.Δ.

Ως προς την παράγραφο 10:

Η εν λόγω παράγραφος αναδιατυπώθηκε και καταλαμβάνει πλέον τις κληρώσεις που τυχόν διενεργούνται, σύμφωνα με το σύνολο των διατάξεων προηγούμενων παραγράφων, ήτοι 1 έως 9 (και όχι των παραγρ. 8 και 9, όπως προβλεπόταν). Περαιτέρω, προβλέπεται ότι η δημοσιοποίηση των στοιχείων της σύμβασης γίνεται στην ιστοσελίδα του κυρίου του έργου και της αναθέτουσας αρχής (αντί του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών). Τέλος, η κλήρωση διενεργείται μεταξύ των υπαλλήλων του μητρώου της περ. ζ (και όχι η), της παρ. 8, όπως επισημάνθηκε και ανωτέρω.

Ως προς την παράγραφο 11:

Προβλέπεται νέο γνωμοδοτικό όργανο κατά το στο στάδιο της εκτέλεσης στις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών (στην παράγραφο 11 περιπτ. β, τελευταίο εδάφιο) και υπηρεσιών (στην παράγραφο 11 περίπτ. δ, τελευταίο εδάφιο), αρμόδιο για την εξέταση των προβλεπόμενων ενστάσεων και προσφυγών ενώπιον της αναθέτουσας αρχής.

Ειδικότερα, στο άρθρο 108 προβλέπονται τα ακόλουθα:

«1. Στο πλαίσιο των διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων, τα όργανα που γνωμοδοτούν προς τα αποφαινόμενα όργανα (γνωμοδοτικά όργανα) έχουν ιδίως τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

[...]

η) γνωμοδοτούν για τις προβλεπόμενες στον παρόντα νόμο ενστάσεις και προσφυγές που υποβάλλονται ενώπιον της αναθέτουσας αρχής ή της προϊσταμένης αρχής κατά το στάδιο της ανάθεσης και εκτέλεσης

[...]

11. Στις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών, πέραν των οριζόμενων στην παρ. 1, ισχύουν και τα ακόλουθα:

α) [...]

*β) Για την παρακολούθηση και την παραλαβή της σύμβασης **προμήθειας** συγκροτείται τριμελής ή πενταμελής επιτροπή παρακολούθησης και παραλαβής με απόφαση του αρμόδιου οργάνου της αναθέτουσας αρχής ή του φορέα εκτέλεσης της σύμβασης.[...]*

*Για την εξέταση των προβλεπόμενων ενστάσεων και προσφυγών, που υποβάλλονται ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, συγκροτείται ειδικό γνωμοδοτικό όργανο, τριμελές ή πενταμελές (**Επιτροπή αξιολόγησης ενστάσεων**), τα μέλη του οποίου είναι διαφορετικά από τα μέλη του γνωμοδοτικού οργάνου που είναι αρμόδιο για τα υπόλοιπα θέματα που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία εκτέλεσης*

[...]

δ) Για την παραλαβή του τμηματικού ή συνολικού αντικειμένου σύμβασης παροχής **υπηρεσιών** συγκροτείται τριμελής επιτροπή παραλαβής με απόφαση του αρμόδιου οργάνου της αναθέτουσας αρχής ή του φορέα εκτέλεσης της σύμβασης. [...]

Για την εξέταση των προβλεπόμενων ενστάσεων και προσφυγών, που υποβάλλονται ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, συγκροτείται ειδικό γνωμοδοτικό όργανο, τριμελές ή πενταμελές (**επιτροπή αξιολόγησης ενστάσεων**), τα μέλη του οποίου είναι διαφορετικά από τα μέλη του γνωμοδοτικού οργάνου που είναι αρμόδιο για τα υπόλοιπα θέματα που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία εκτέλεσης. [...]

Επισημαίνεται ότι οι ως άνω διατάξεις του άρθρου 221 του ν. 4412/2016, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν, στις περιπτώσεις που αφορούν σε δημόσιες συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία κατώτερη ή ίση των ορίων του άρθρου 118 και σε δημόσιες συμβάσεις του άρθρου 119, θα πρέπει να εφαρμόζονται σε συνδυασμό με το άρθρο 127 του ν. 4412/2016, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει, με το άρθρο 55 «*Έννομη προστασία κατά τη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων με εκτιμώμενη αξία κατώτερη ή ίση των ορίων του άρθρου 118 και των δημοσίων συμβάσεων του άρθρου 119 – Τροποποίηση του τίτλου και αντικατάσταση του άρθρου 127 του ν. 4412/2016*», η έναρξη ισχύος του οποίου εκκινεί την 01/09/2021.

Ήτοι, μετά την 01^η.09.2021, για τις δημόσιες συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία κατώτερη ή ίση των ορίων του άρθρου 118 και τις δημόσιες συμβάσεις του άρθρου 119, καταργούνται οι ενστάσεις και προσφυγές ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, και «*όποιος έχει έννομο συμφέρον, μπορεί να ζητήσει την ακύρωση πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής, καθώς και την αναστολή εκτέλεσης, ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου της έδρας της αναθέτουσας αρχής, σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 45 έως 56 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), το οποίο αποφαινεται αμετακλήτως χωρίς να επιτρέπεται η προηγούμενη άσκηση άλλης ειδικής ή ενδικοφανούς διοικητικής προσφυγής*».

Στην παράγραφο 11 περίπτ. β, εδάφ. 2^ο και 3^ο και περίπτ. δ), εδαφ. 2^ο και 3^ο ορίζεται ότι για την παραλαβή συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών «*Εφόσον απαιτούνται ειδικές γνώσεις, ένα τουλάχιστον μέλος της επιτροπής πρέπει να έχει την αντίστοιχη ειδικότητα. Εφόσον μεταξύ των υπηρετούντων στην αναθέτουσα αρχή δεν υπάρχει υπάλληλος με την αντίστοιχη ειδικότητα, η αναθέτουσα αρχή ζητεί τη συνδρομή άλλων φορέων του δημοσίου ή του ευρύτερου δημοσίου τομέα*».

Στην παράγραφο 11 περίπτ. γ) απαλείφεται η δημοσίευση της απόφασης του Υπουργού (για καθορισμό των όρων των επιτροπών παραλαβής, τη σύνθεση αυτών κλπ) στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

Καταργείται η περίπτ. ε) της παραγράφου 11, η οποία παρέπεμπε στις διατάξεις του άρθρου 26 του ν. 4024/2011.

Στην παράγραφο 11 περίπτ. στ) προβλέπεται ειδική ρύθμιση για τις Κεντρικές Αρχές Αγορών, προκειμένου να αποσαφηνιστεί ότι για την τροποποίηση των συμφωνιών πλαίσιο και των συμβάσεων κεντρικών προμηθειών που συνάπτονται από Κεντρικές Αρχές Αγορών, το αρμόδιο γνωμοδοτικό όργανο είναι η επιτροπή διενέργειας/επιτροπή αξιολόγησης του σχετικού διαγωνισμού. Η διάταξη έχει ως ακολούθως «*Ειδικά για την περίπτωση των Κεντρικών Αρχών*

Αγορών, για ζητήματα τροποποίησης συμφωνιών - πλαίσιο και συμβάσεων κεντρικών προμηθειών που συνάπτονται από αυτές, γνωμοδοτεί η επιτροπή της περ. α'».

Καταργείται η περίπτ. η) της παραγράφου 11 του εν λόγω άρθρου, η οποία προέβλεπε ότι «για την παρακολούθηση ή παραλαβή συμβάσεων προμηθειών ή συμβάσεων υπηρεσιών με εκτιμώμενη αξία ίση ή κατώτερη από το ποσό των δύο χιλιάδων πεντακοσίων ευρώ (2.500,00) δεν απαιτείται συγκρότηση Επιτροπής Παρακολούθησης ή Παραλαβής και το σχετικό πρωτόκολλο εκδίδεται από τον Προϊστάμενο της αρμόδιας Υπηρεσίας». Επαναλαμβάνεται ότι, με το άρθρο 117 Α, ως προστέθηκε με το άρθρο 49 του ν. 4782/2021 (πρβλ. ανωτέρω), οι συμβάσεις ήσσονος αξίας εξαιρούνται των διαδικασιών εκτέλεσης του ν. 4412/2016.

Τέλος, προστίθεται νέα παράγραφος 12, με την οποία προβλέπεται αποζημίωση των μελών των γνωμοδοτικών οργάνων που είτε είναι εγγεγραμμένα στο Μη.Π.Υ.Δη.Συ. του άρθρου 344 είτε έχουν οριστεί από τις ΕΚΑΑ της παρ.1 του άρθρου 41 για τις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων κεντρικών και επικουρικών δραστηριοτήτων αγορών που αυτές διενεργούν. Επιπλέον, παρέχεται εξουσιοδότηση στους Υπουργούς Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Υποδομών και Μεταφορών και Οικονομικών να καθορίζουν με κοινή απόφαση τα ειδικότερα ζητήματα και οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή της εν λόγω πρόβλεψης».

Ειδικότερα ορίζεται: «12. Για τα μέλη των γνωμοδοτικών οργάνων του παρόντος, που είναι εγγεγραμμένα στο Μη.Π.Υ.Δη.Συ. του άρθρου 344 ή που ορίζονται από τις ΕΚΑΑ της παρ. 1 του άρθρου 41 για τις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων κεντρικών και επικουρικών δραστηριοτήτων αγορών, που αυτές διενεργούν, προβλέπεται αποζημίωση, το ύψος της οποίας δεν υπερβαίνει τα όρια της παρ. 5 του άρθρου 21 του ν. 4354/2015 (Α' 176), περί αμοιβών συλλογικών οργάνων. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Υποδομών και Μεταφορών καθορίζονται τα ειδικότερα ζητήματα σχετικά με τον τρόπο και χρόνο καταβολής, καθώς και το ύψος της αποζημίωσης του προηγούμενου εδαφίου.».

Επισημαίνεται ότι όργανα που συγκροτούνται μετά την 9/3/2021 συγκροτούνται με τις νέες ρυθμίσεις, ανεξαρτήτως του χρόνου, κατά τον οποίο εκκίνησε η διαδικασία σύναψης της σύμβασης, καθώς η συγκρότηση των οργάνων των αναθετουσών αρχών, δεν συνέχεται με το δικαίωμα και τις προϋποθέσεις συμμετοχής των οικονομικών φορέων.

Ομοίως, ειδικά για τις συμβάσεις προμηθειών υπηρεσιών ενστάσεις, κατά την εκτέλεση του άρθρου 205 που θα υποβληθούν μετά τις 9/3/2021, αρμόδιο όργανο εξέτασης διαφαίνεται ότι είναι το ειδικό γνωμοδοτικό όργανο που προβλέπεται στις νέες ρυθμίσεις και όχι πλέον η επιτροπή παρακολούθησης- παραλαβής για τις συμβάσεις προμηθειών και η επιτροπή παραλαβής για τις συμβάσεις υπηρεσιών.

Γ. Για όλες τις ως άνω διατάξεις, για τις οποίες δεν υπάρχει ρητή μεταβατική διάταξη, επισημαίνεται ότι, για ζητήματα διαχρονικού δικαίου, ως προς την εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων, ήτοι αν καταλαμβάνουν και εκκρεμείς διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, οι οποίες έχουν εκκινήσει πριν από τις 9/3/2021 ή ήδη συναφθείσες, κατά την ως άνω ημερομηνία συμβάσεις (εφόσον πρόκειται για διατάξεις που αφορούν στην εκτέλεση) αναμένεται η παροχή οδηγιών και κατευθύνσεων, μέσω σχετικής εγκυκλίου, από τα καθ' ύλην αρμόδια Υπουργεία.

Επί των ως άνω άρθρων, όπως αυτά υποβλήθηκαν στην ΕΑΑΔΗΣΥ κατά την αρχική εκδοχή τους, πριν από την κατάθεσή τους στη Βουλή, έχει εκδοθεί η Γνώμη 45/2020 της Αρχής (ΑΔΑ: ΩΛΒ9ΟΞΤΒ-ΩΘ1), η οποία έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Αρχής, στη διαδρομή Γνωμοδοτήσεις/ Όλες οι Γνώμες/ Σχέδια νόμων.

Τέλος, επισημαίνεται ότι οι διατάξεις που τροποποιήθηκαν έχουν, ως επί το πλείστον, επιμέρους αλλαγές και όχι συνολικές, και ως εκ τούτου θα πρέπει να γίνεται αντιπαραβολή με τη προϊσχύουσα μορφή της εκάστοτε διάταξης.

Δ. Ως προς τα υποδείγματα και πρότυπα τεύχη διακηρύξεων, τα οποία έχουν εκδοθεί από την Αρχή, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της, επισημαίνεται ότι έχουν συγκροτηθεί ομάδες εργασίας για την επικαιροποίηση των όρων τους, σε συνέχεια των τροποποιήσεων ν 4782/2021, με την συμμετοχή εκπροσώπων των αρμόδιων Υπουργείων με στόχο να είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της Αρχής σε επεξεργάσιμη μορφή προς χρήση από την 1^η Ιουνίου 2021. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι, για την οριστικοποίηση των όρων τους, απαιτείται και η τροποποίηση των οικείων υπουργικών και κοινών υπουργικών αποφάσεων ως προς τα ειδικότερα ζητήματα λειτουργίας και εφαρμογής του ΕΣΗΔΗΣ.

Μέχρι την έκδοση των ως άνω επικαιροποιημένων τευχών, οι αναθέτουσες αρχές οφείλουν να προσαρμόζουν τα αναρτημένα, στην ιστοσελίδα της Αρχής, τεύχη, βάσει της σχετικής ρήτρας ευελιξίας που περιλαμβάνεται σε αυτά, ώστε να ενσωματώνουν τις σχετικές νομοθετικές μεταβολές, ιδίως δε αυτές που ισχύουν από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (πρβλ. ανωτέρω αναλυτικές επισημάνσεις στην Ενότητα Α) .

Ιδίως προσαρμόζουν το σχετικό άρθρο των διακηρύξεων ως προς τη συμπλήρωση των δικαιολογητικών, με βάση τις νέες ρυθμίσεις του άρθρου 102 του ν. 4412/2016, όπως τροποποιήθηκαν, ενώ, περαιτέρω, προτείνεται στο άρθρο για την υποβολή των δικαιολογητικών κατακύρωσης να συμπεριληφθεί ρητός όρος ότι, εφόσον τα δικαιολογητικά κατακύρωσης ζητηθούν μετά τις 1/6/2021, θα εφαρμοστούν οι διατάξεις του άρθρου 103, όπως τροποποιήθηκαν.

Τέλος, ειδικά ως προς τις συμβάσεις έργων και μελετών, οι αναθέτουσες αρχές προσαρμόζουν την ειδική συγγραφή υποχρεώσεων και συμπεριλαμβάνουν τις διατάξεις εκτέλεσης, οι οποίες έχουν έναρξη ισχύος από τις 9-3-2021 (πρβλ. ανωτέρω).

Ε. Πέραν των ανωτέρω τροποποιητικών του ν.4412/2016 διατάξεων, ο εν λόγω νόμος περιλαμβάνει περαιτέρω διατάξεις που αφορούν σε θέματα δημοσίων συμβάσεων. Ειδικότερα:

Άρθρο 239: Ονομαστικοποίηση μετοχών εταιρειών που συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις - Τροποποίηση του άρθρου 8 του ν. 3310/2005

Άρθρο 240: Ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης λόγω του κορωνοϊού COVID-19

Άρθρο 241: Σύναψη συμβάσεων ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημιακών εργαστηρίων της Εμβληματικής Δράσης για την αντιμετώπιση του ιού SARS - Cov-2

Άρθρο 242: Καταχώριση πράξεων και στοιχείων δημοσίων συμβάσεων στο ΚΗΜΔΗΣ**Άρθρο 245 Δημοσίευση διακηρύξεων στον περιφερειακό και τοπικό Τύπο - Τροποποίηση της παρ. 12 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016**

“Η παρ. 12 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016 (Α’ 147) αντικαθίσταται ως εξής: «12. Η ισχύς της περ. 35, του δευτέρου εδαφίου της περ. 68, καθώς και του τρίτου εδαφίου των περ. 31, 40, 59 και 82 της παρ. 1 του άρθρου 377 **αρχίζει την 1η.1.2024.**»”

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε περαιτέρω διευκρίνιση.

Ο Πρόεδρος

Γεώργιος Καταπόδης

Εσωτ. Διανομή:

1. Πρόεδρος- Μέλη
2. Γραφείο Προέδρου
3. Γραφείο Νομικού Συμβούλου
4. Γραφείο Δημοσίων και Διεθνών Σχέσεων
5. Γενικό Διευθυντή
6. Δ/νση Μελετών και Γνωμοδοτήσεων
7. Δ/νση Συντονισμού
8. Δ/νση Ελέγχου
9. Δ/νση Εθνικής Βάσης Βάσεων Δεδομένων Δημοσίων Συμβάσεων και Ηλεκτρονικής Υποστήριξης
10. Δ/νση Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης
11. Αυτοτελές Γραφείο Θεσσαλονίκης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

1) Προεδρία της Δημοκρατίας

2) Βουλή των Ελλήνων

3) Όλα τα Υπουργεία / Γενικές-Ειδικές Γραμματείες

(Γραφεία κ. Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών, Υφυπουργών, Δ/νσεις Νομοθετικού έργου, Τμήματα Προμηθειών, προς περαιτέρω ενημέρωση και εποπτευομένων φορέων)

- Υπουργείο Οικονομικών
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων
- Υπουργείο Εξωτερικών
- Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
(προς περαιτέρω κοινοποίηση και στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα [Πανεπιστήμια,
- Πολυτεχνεία, Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και
- Τεχνολογικής Εκπαίδευσης])
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων
- Υπουργείο Υγείας
- Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
- Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
(προς περαιτέρω κοινοποίηση στις Εφορείες Αρχαιοτήτων),
- Υπουργείο Δικαιοσύνης
- Υπουργείο Εσωτερικών
- Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου
- Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης
- Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών
- Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
- Υπουργείο Τουρισμού
- Υπουργό Επικρατείας, κ. Γεώργιο Γεραπετρίτη
- Υφυπουργό στον Π/Θ, κ. Χρήστο Ταραντίλη
- Υφυπουργό στον Π/Θ, κ. Χρήστο-Γεώργιο Σκέρτσο
- Υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη, κ. Νικόλαο Χαρδαλιά
- Γενική Γραμματεία Π/Θ, Γενικό Γραμματέα κ. Γρηγόριο- Αλέξανδρο Δημητριάδη

4) Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων

(προς περαιτέρω ενημέρωση και των Ειδικών Υπηρεσιών και Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης ν. 3614/2007 και Μονάδας Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ Α.Ε.)

5) Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Γρ. Γενικού Γραμματέα)

6) Γενική Γραμματεία Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών (Γρ. Γενικού Γραμματέα)

7) Εθνική Κεντρική Αρχή Προμηθειών Υγείας (ΕΚΑΠΥ), (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στις Υγειονομικές Περιφέρειες (ΥΠΕ), τα νοσοκομεία και τους εποπτευόμενους φορείς Υπουργείου Υγείας, Τμήματα Προμηθειών)

8) Όλες τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις

(Γραφεία κ. Γενικών Γραμματέων, Δ/νσεις Νομοθετικού)

(προς περαιτέρω κοινοποίηση και στους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Τμήματα/Γραφεία Προμηθειών)

- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου – Δυτικής Ελλάδας – Ιονίου
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης

9) Ανεξάρτητες Αρχές (Γραφεία κ. Προέδρων)

10) Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Μονάδα Παρακολούθησης Διαγωνισμών και Συμβάσεων